

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
จุพารัตน์ เหล่าการ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2556

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
จุพารัตน์ เหล่าการ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2556

จุฬารัตน์ เหล่าการ. (2556). การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน (การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินผลโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และด้านการยอมรับโครงการ มีแนวโน้มประสบความสำเร็จมาก

2. คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ จำนวนปีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในขณะที่คุณสมบัติด้านเพศที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแตกต่างกัน ในการปรับปรุงโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และคุณสมบัติด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแตกต่างกัน ในด้านระบบ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ และด้านการยอมรับโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และคุณสมบัติด้านรายได้ประจำเดือน ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแตกต่างกัน ในด้านระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

AN EVALUATION OF THE ELDERLY ALLOWANCE PROJECT : A CASE STUDY OF
BANG SUE DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

AN ABSTRACT
BY
JURARUT LAOGARN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration Degree in Public Policy
at Srinakharinwirot University
May 2013

Jurarut Laogarn. (2013). *An Evaluation of the Elderly Allowance Project : A Case Study of Bang Sue District, Bangkok Metropolitan Administration*. Master's Project. M.P.A. (Public Policy). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assoc. Prof. Dr. Worapit Meemak.

This research aimed to evaluate the Elderly Allowance Project undertaken in Bang Sue District of BMA. Alkin's evaluation model was used as conceptual framework.

The sample group was 100 elderly peoples who received allowance. The research tool was the reliability tested questionnaire. Both descriptive statistics (percentage, mean and standard deviation) and inferential statistics (T-test, One-way ANOVA) were employed for analyzing the collected data at the statistical significance level of 0.10.

The results of the research were the followings:

1. The evaluation of the elderly allowance project in all aspects of project system, project planning, project implementation, project improvement, and project certification indicated very successful tendency.
2. The personal characteristics of samples in terms of age, marital status, career, and the number of year in receiving the allowance did not affect the different opinion towards the project. However, at the statistical significance level of 0.10, the different personal characteristics of samples in terms of sex did affect the different opinion towards the project in the aspect of project improvement. Different educational level also did affect the different opinion in the aspects of project system, project implementation and project certification. Additionally different monthly income did affect the different opinion in the aspect of project system.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งท่านได้เสียสละเวลาเพื่อให้ คำปรึกษา คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัยทุกขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่ ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์และได้รับความรู้เรื่องวิธีการทำงานวิจัยที่ถูกต้อง ดร.สุรพล จรรยากุล ดร.ประพีร์ อภิชาติสกุล กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้และให้ข้อเสนอแนะ ต่างๆ ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์แก่ผู้วิจัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดและองค์ความรู้มา ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับการวิจัย

ขอขอบคุณสำนักงานเขตบางซื่อ ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการดำเนินการ ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ น.ส. สุชาดา จำปาศรี นางชวนชม ธรณิศ ราติพงศ์ ร้อยเอกหญิง จิรประภา จาริรักษ์ นายอรรถวุฒิ น้อยศิริ นายชัยอนันต์ โมกษสวัสดิ์ เพื่อนร่วมรุ่น MPA06 ตลอดจนพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้จน ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งใจไว้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพิสิษฐ์ เหล่าการ คุณแม่รัชนี เหล่าการ ที่เป็น พลังสำคัญและแรงผลักดันอันดีเยี่ยมในความพากเพียรอดทน คอยส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนให้ ความห่วงใย เอาใจใส่ และเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำสารนิพนธ์ เล่มนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบ แต่คุณพ่อคุณแม่ ครอบครัว คณาจารย์ เพื่อนทุกคนและผู้บังคับบัญชา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

จุพารัตน์ เหล่าการ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุต่างประเทศและ ในประเทศไทย.....	18
ข้อมูลเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	68
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
อภิปรายผลการวิจัย	72
ข้อเสนอแนะ	76
ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	83
ภาคผนวก ก	84
ภาคผนวก ข	86
ภาคผนวก ค	95
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	97

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แนวโน้มจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุเมื่อถึงปี พ.ศ. 2558.....	2
2 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ.....	45
3 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ.....	49
4 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการ.....	50
5 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ...	52
6 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการปรับปรุงโครงการ.....	53
7 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการยอมรับโครงการ.....	54
8 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.....	55
9 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ.....	56
10 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามเพศ.....	57
11 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามอายุ.....	58
12 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	59
13 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	60
14 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาด้านระบบ.....	61
15 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ.....	62
16 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา ด้านการยอมรับโครงการ.....	63
17 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน.....	64
18 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามรายได้ประจำต่อเดือน.....	65

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของรายได้ประจำต่อเดือนด้านระบบ....	66
20 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามระยะเวลาที่ได้รับเบี้ยยังชีพ.....	67

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin)	15

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

องค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกโดยสัดส่วนของผู้สูงอายุ หรือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป จะมีอัตราการเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 5.9 ในปี พ.ศ. 2523 และเพิ่มขึ้นมาเป็น ร้อยละ 9.7 ในปี พ.ศ. 2568 โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชีย จะมีอัตราของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 4.4 ในปี พ.ศ. 2523 และเพิ่มขึ้นเป็นอัตราร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2568 ดังนั้นประชากรผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นหลัก ที่มีความสำคัญของด้านประชากรผู้สูงอายุ ประเด็นหนึ่งของโลก จากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุนั้นไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วง สำหรับประเทศต่างๆ ทั่วโลก การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่สืบเนื่องมาจาก โครงสร้างของอายุประชากรส่งผลให้สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ในขณะที่สัดส่วนของประชากรวัยเด็กลดลง การเปลี่ยนแปลงของประชากรดังกล่าวจะมีผลกระทบ ต่อโครงสร้างทางสังคมและโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้อาจจะส่งผลไปถึงการพัฒนาและความมั่นคงของหลายประเทศทั่วโลก (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2540: 1)

สำหรับในประเทศไทย หากนิยามที่ใช้ในการกำหนดความเป็นผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทย คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป นั้น ซึ่งในช่วงปี 2544 จำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุของประเทศไทย เพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว ทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรสูงอายุ” (Population Ageing) เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว การเข้าสู่สภาวะประชากรสูงอายุจะมีผลต่อสภาพทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ในการปรับกระบวนทัศน์ และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ของสังคมที่ มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และหากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วพบว่าประเทศไทยจะใช้เวลาของการดำเนินเข้าสู่สภาวะประชากรสูงอายุเร็วกว่าถึง 3 เท่า ปัญหาหลายประการที่จะเกิดขึ้นตามมา คือ ประเด็นปัญหาด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาพยาบาลหรือการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว รวมไปถึงประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนและสัดส่วนมากขึ้นนั้น จะใช้ชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างไร ผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีรายได้เพียงพอ สำหรับการใช้จ่ายหรือไม่ แหล่งรายได้มาจากที่ไหน และจะอย่างไรให้ประชากรที่สูงอายุสามารถเพิ่มพูนฐานะทางเศรษฐกิจของตนไว้ได้ (กรมการแพทย์. 2548)

สถานการณ์ในประเทศไทยกับจำนวนผู้สูงอายุจากการติดตามและดำเนินการของรัฐบาล เห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการลดอัตราการเกิดและอัตราการตาย สืบเนื่องมาจากการที่เทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วซึ่ง (เสนอ อินทรสุขศรี. 2543: 3) กล่าวว่าจากการคาดประมาณประชากรของสำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเมินการว่าผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544-2548 จะมีผู้สูงอายุสูงขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือในปี พ.ศ. 2544 จะมีผู้สูงอายุประมาณ 5.8 ล้านคน ปี พ.ศ. 2545-2547 จะมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 5.9 , 6.1 และ 6.3 ล้านคน ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 9-10 ของจำนวนประชากรทั่วประเทศ ซึ่งนำไปสู่ภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing) ที่จะเห็นได้จากจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้สามารถคาดการณ์ถึงแนวโน้มทางสถิติผู้สูงอายุได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แนวโน้มจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุเมื่อถึงปี พ.ศ. 2558

พ.ศ.	ผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป	
	จำนวน (ล้านคน)	สัดส่วน (ต่อประชากรทั้งหมด)
2533	4.003	7.22
2538	4.816	8.11
2543	5.733	9.19
2548	6.617	10.17
2553	7.639	11.36
2558	9.104	13.18

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543: 3).

จากตาราง 1 แสดงถึงจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 4.0 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2533 เป็น 5.7 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2543 คาดหมายว่าจะเพิ่มจำนวนเป็น 9.1 ล้านคนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งนับว่าเป็นการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อมีแนวโน้มการเพิ่มของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็ส่งผลให้เกิดสภาพปัญหาต่างๆ ตามมาด้วย เช่น ปัญหาผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างโดดเดี่ยว ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ดังนั้น จึงเป็นภาระที่รัฐบาลและสังคมโดยรวมจะต้องร่วมมือกัน ในการให้การสงเคราะห์คุ้มครอง และจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด รัฐบาลจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ (เพชรดา เกตุสุริวงษ์ 2556: ออนไลน์)

การที่รัฐบาลเป็นผู้สร้างหลักประกันรายได้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระบบบำนาญ ซึ่งระบบบำนาญแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกได้แก่ ระบบบำนาญแบบผู้รับมีส่วนร่วมจ่ายเงินสมทบโดยตรง หรือ Contributory Pension System ภายใต้ระบบนี้เฉพาะผู้ที่มีส่วนร่วมจ่ายเท่านั้นที่จะมี

สิทธิในการรับเงิน ได้แก่ ระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สิทธิประโยชน์ชราภาพของกองทุนประกันสังคม กองทุนสงเคราะห์ครูและครูใหญ่โรงเรียนเอกชน ระบบเงินบำเหน็จบำนาญของข้าราชการส่วนท้องถิ่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งในปัจจุบันได้เริ่มมีแนวคิดทั้งขยายความครอบคลุมของระบบบำนาญให้กว้างขึ้นไปครอบคลุมแรงงานนอกระบบ และเพิ่มระดับเงินบำนาญให้สูงขึ้น (วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์. 2553: 165)

ประเภทที่สองได้แก่ ระบบบำนาญแบบผู้รับไม่มีส่วนร่วมจ่ายเงินสมทบ **พิจา - Contributory Pension System** ภายใต้ระบบนี้รัฐบาลจะใช้งบประมาณที่ได้มาจากภาษีอากรเป็นแหล่งเงินทุนในการจ่ายเงินบำนาญให้ผู้สูงอายุซึ่งรัฐบาลอาจจะจ่ายให้กับ ผู้สูงอายุทุกคนแบบครอบคลุม (Universal coverage) หรือจ่ายให้กับผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม (Selective) ก็ได้ หรือเรียกเงินบำนาญในลักษณะนี้ว่า Social Pension ซึ่งกรณีประเทศไทยระบบที่มีลักษณะเหมือนกับ Social Pension ได้แก่ “ระบบการสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ” หรือที่เรียกติดปากกันว่า “เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” (วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์. 2553: 165)

ประเทศไทยกับการสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุของประเทศไทย เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2536 โดยมีกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยจัดสรรเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพให้กับผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ มีอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ถูกทอดทิ้งหรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูและไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ (ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุพ.ศ. 2543) นอกจากนั้น ในระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพเพิ่มเติมไว้ว่า “ให้ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติพื้นฐานที่มีปัญหาซับซ้อน สมควรให้ได้รับกาพิจารณา ก่อน และให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารยากต่อการเข้าถึงบริการของรัฐ ให้มีสิทธิได้รับการพิจารณาในระดับต้นก่อน ” (บุญเจตร์ เลิศจันทร์ และ ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์. 2553)

ต่อมาเมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก็ได้ถูกถ่ายโอนให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานครเป็นผู้ดูแล และมีหน้าที่ในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพในแต่ละท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นตั้งอยู่ โดยยึดถือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ .ศ. 2548 อันจะทำให้ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพและผู้สูงอายุที่อยู่ในท้องที่ทุรกันดาร ยากแก่การเข้ารับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ ได้รับการพิจารณาดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง โดยให้จ่ายอัตรารายได้ 300 บาทต่อเดือน โดยใช้หลักเกณฑ์ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ การจ่ายเงินในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าอัตราที่รัฐกำหนดให้กับผู้สูงอายุตามบัญชีรายชื่อที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่นนั้น สามารถจ่ายได้ ไม่เกินกว่า 2 เท่าของอัตราที่กำหนดไว้และต้องไม่เกินกว่า 1,000 บาท

โดยให้เสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติด้วย ซึ่งต้องคำนึงถึงสถานภาพทางการเงินคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ในปัจจุบันจากมติคณะรัฐมนตรีการปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ได้มีการอนุมัติเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2549 ให้มีมติปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุจากเดิมคนละ 300 บาท เป็นคนละ 500 บาทต่อเดือน ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ เพื่อให้เพียงพอต่อสภาวะการดำรงชีพ ในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเข้มแข็ง ให้ชุมชนและท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าเดิม(บุญเจตร์ เลิศจันทร์, และ ภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์. 2553)

การดำเนินงานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ถึงแม้ว่าจะมีการอนุมัติเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจาก 300 บาท เป็นคนละ 500 บาทต่อเดือน แต่ก็ยังไม่สามารถจ่ายเบี้ยยังชีพดังกล่าวได้ทั่วถึง จนกระทั่งเมื่อรัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดให้นโยบายในด้านสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่จัดให้มีเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป คนละไม่ต่ำกว่า 500 บาทต่อเดือน เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมีดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงเมื่อเมษายน พ.ศ. 2552 เรื่อยมา โดยโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนี้ ได้ดำเนินการภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุไว้ใน มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (1) ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (บุญเจตร์ เลิศจันทร์, และภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์. 2553)

การดำเนินการโครงการเบี้ยยังชีพดังกล่าวภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นการตอกย้ำหลักการแห่งเจตนารมณ์ของรัฐบาลชุดดังกล่าว คือ“การสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีคุณค่า มีเกียรติภูมิ คงศักดิ์เป็นมนุษย์ มี วิถีชีวิตที่ไม่แปลกแยกจากชุมชน และอยู่กับครอบครัว ได้อย่างปกติสุข ” เป็นเจตนารมณ์ที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ในฐานะประธานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้ (กระทรวงพลังงาน. 2553: ออนไลน์)

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2554 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยมีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลด้านผู้สูงอายุเป็นนโยบายเร่งด่วนที่เริ่มดำเนินการในปีแรก โดยจัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุโดยผู้ที่มีอายุ 60–69 ปีจะได้รับ 600 บาท / อายุ 70–79 ปี จะได้รับ 700 บาท / อายุ 80–89 ปี จะได้รับ 800 บาท และอายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับ 1,000 บาท (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ 2555: ออนไลน์)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะถือว่าเป็นสวัสดิการที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบหนึ่งที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งที่ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพที่ดี ขาดผู้อุปการะหรือถูกทอดทิ้งและไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ แต่ปัญหาที่ตามมาหลังจากที่มีนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ จำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีอัตราเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ทำให้มีผลต่อการเพิ่มงบประมาณการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ส่งผลให้งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรลงไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการดำเนินการดังกล่าวมีไม่เพียงพอ จึงมีการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบดูแลการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สามารถตั้งงบประมาณสมทบให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลที่มีไม่เพียงพอ นั้น ส่งผลให้กระบวนการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพเกิดความล่าช้า จำนวนเงินและระยะเวลาในการโอนเงินไม่แน่นอน อีกทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้สูงอายุในเรื่องสิทธิประโยชน์ของตนเอง ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของตนเองได้ การขาดการติดตามผล ขาดการตรวจสอบถึงความเป็นธรรมและความโปร่งใสในกระบวนการดำเนินงาน และการขาดระบบสนับสนุนด้านระบบข้อมูลข่าวสาร ทำให้นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอาจไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้ได้

สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เป็นเขตการปกครองหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ที่ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งได้ดำเนินโครงการตามนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลโดยตลอดเรื่อยมา เพื่อให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ และเพื่อช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหา ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในเขตบางซื่อ ว่าในปัจจุบันการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามนโยบายอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคในการนำโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติหรือไม่ ผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และโครงการดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้หรือไม่ ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แนวทางการจัดและการดำเนินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

เพื่อประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

ในการศึกษาการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ทำให้สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และการดำเนินงานตามโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเขตบางซื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษา คือ สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร รวมประชากรทั้งสิ้น 15,949 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ขนาดของตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ ยามาเน (Yamane.1997: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ดังนี้
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 สถานภาพสมรส
 - 1.4 ระดับการศึกษา
 - 1.5 อาชีพ
 - 1.6 รายได้ประจำเดือน
 - 1.7 จำนวนปีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ใช้การศึกษารูปแบบการประเมินของ มาร์วิน ซี. อัลคิน (Marvin C. Alkin. n.d.) ประกอบด้วยการประเมิน 5 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 การประเมินระบบ
 - 2.2 การประเมินการวางแผนโครงการ
 - 2.3 การประเมินการนำโครงการไปปฏิบัติ
 - 2.4 การประเมินการปรับปรุงโครงการ
 - 2.5 การประเมินการยอมรับโครงการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้สูงอายุ** หมายถึง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ได้ให้นิยามผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุ หกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย
2. **เบี้ยยังชีพ** หมายถึง เงินสงเคราะห์ที่รัฐจัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุได้มีหลักประกันรายได้ที่ดีขึ้น
3. **การประเมินโครงการ**หมายถึง กระบวนการที่รวบรวมข้อมูลหรือกระบวนการดำเนินงานเพื่อหาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ ข้อบกพร่องหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และสามารถ นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำการประเมิน 5 ด้าน ดังนี้
 4. **การประเมินด้านระบบ**หมายถึง การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาอุปสรรค และสภาพแวดล้อม ว่ามีเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
 5. **การประเมินด้านการวางแผนโครงการ** หมายถึง การประเมิน ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพเกี่ยวกับการวางแผนของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากร สถานที่ เวลา และวัสดุอุปกรณ์ ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
 6. **การประเมินด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ** หมายถึง การประเมินความคิดเห็นของผู้สูงอายุว่าเจ้าหน้าที่และสำนักงานเขตมีการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน และการใช้ทรัพยากร มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
 7. **การประเมินด้านการปรับปรุงโครงการ** หมายถึง การประเมิน ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพว่าควรปรับปรุงโครงการมากน้อยเพียงใด
 8. **การประเมินด้านการยอมรับโครงการ** หมายถึง การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพว่าได้รับความพึงพอใจ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมิน โครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขต บางซื่อ กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลให้แก่เขตบางซื่อ เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก
2. ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
3. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุต่างประเทศและในประเทศไทย
4. ข้อมูลเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

ความหมายของการประเมินโครงการ

นิตา ชูโต (2527: 6) ให้ความหมายของโครงการว่า หมายถึง ความคิดแนวทางหรือกิจกรรมหรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้จัดวางไว้ในงบประมาณนั้นๆ แนวคิดการจัดกิจกรรมหรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ มีงบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2537: 1) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ของโครงการและทราบว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายเพียงใด และที่สำคัญช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นสำหรับการนำไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ประทุม รอดประเสริฐ (2539: 73) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการ ว่า หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้วิธีวิจัย เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริง และมีความเชื่อถือได้ของโครงการ แล้วพิจารณาตัดสินว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และด้วยคุณภาพของความสำเร็จนั้นเช่นใด

ณรงค์ นันทวรรณะ (2547: 381) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุงวิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการ และหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

สุวิมล ตรีภานันท์ (2547: 2-3) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถใช้ในการพิจารณา การดำเนินการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างทันท่วงที

จิระศักดิ์ สารรัตน์ (2551: 8-9) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินโครงการ ว่าการประเมินโครงการเป็นการประเมินที่ซับซ้อน จะต้องมีความละเอียด มีทัศนะกว้างว่าจะทำการประเมิน จุดใด และในรูปแบบใด และการประเมินโครงการจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร การหาข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดเกณฑ์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ การวิเคราะห์ผล ของการประเมินจะต้องทำอย่างระมัดระวัง และมีความเที่ยงตรง เพื่อพิจารณาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมต่อไป

เชาว์ อินโย (2553: 4) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ดีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการ ที่เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เกี่ยวกับโครงการอย่างเป็นระบบ ทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่าจะปรับปรุงหรือควรดำเนินโครงการต่อไป เพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูปแบบการประเมินโครงการ

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531: 66) รูปแบบของการประเมินโครงการ หมายถึง กรอบแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และวิธีการประเมินผล รูปแบบการประเมินโครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมาย เป็นหลัก กล่าวคือ ในการประเมินโครงการจะยึดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายสำคัญ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) และรูปแบบการประเมินของ แฮมมอนต์ (Hammond)
- 2) รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์ภายนอกเป็นหลัก เป็นรูปแบบที่ใช้ตัดสินคุณค่า ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven) และรูปแบบการประเมินของสเตค (Stake)
- 3) รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์ภายในเป็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการประเมินโครงการของสมาคมชาวภาคกลางเหนือของอเมริกา
- 4) รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ เป็นรูปแบบการประเมินโครงการที่ช่วยในการหาข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin) และรูปแบบการประเมินของโพรวูส (Provus)

รัตน์ บัณฑิต (2541: 10) รูปแบบในการประเมินจากนักประเมินหลาย ๆ คน สรุปได้ 7 แนวทาง ดังนี้

1) การประเมินเพื่อตรวจสอบกับวัตถุประสงค์ (Goal Attainment Model) ของไทเลอร์ เป็นการประเมินเพื่อ ตรวจสอบว่า ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่มุ่งเน้นที่การ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มีขั้นตอนเริ่มจากการร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมาย เขียนจุดมุ่งหมายเชิง พฤติกรรม ทดสอบก่อน และทดสอบหลัง เปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง และนำมา ปรับปรุง

2) การประเมินเพื่อตรวจสอบกับวัตถุประสงค์และสภาพข้างเคียง (Goal and Side Effect Attainment Model ของ Cronbach) เป็นการประเมินเพื่อสร้างสารสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับการ ปรับปรุงรายวิชา มีการประเมินด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่าการประเมินของไทเลอร์

3) การประเมินแบบเทียบผล (Countenance Model) ของ Stake เป็นการประเมินในรูป ของ 3 ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยเบื้องต้นหรือสิ่งนำ (Antecedence) การปฏิบัติ (Transactions) และ ผลลัพธ์ (Outcome) โดยแบ่งวิธีการเป็น 2 เมตริก ประกอบด้วย การบรรยาย และเมตริกการตัดสิน คุณค่า และใช้เมตริกทั้งสองพิจารณาใน 2 ประเด็น คือ

3.1 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลลัพธ์

3.2 การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวัง และส่วนที่เกิดขึ้นจริง และ เปรียบเทียบ ผลที่ได้จากโครงการเป็น 2 แบบ คือ

การเปรียบเทียบสัมบูรณ์ (Absolute Comparison) เป็นการนำผลที่ได้จากโครงการ เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

การเปรียบเทียบสัมพันธ์ (Relative Comparison) เป็นการนำผลที่ได้จากโครงการไป เปรียบเทียบกับโครงการในลักษณะเดียวกันที่ประสบความสำเร็จ

4) การประเมินความก้าวหน้า และผลสรุป (Formative and Summative Evaluation) ของสคริเวน (Scriven) เป็นการประเมินโครงการที่แยกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ (Formative Evaluation)

4.2 การประเมินผลสรุปของโครงการ (Summative Evaluation)

5) การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนโครงการ (Evaluation of On-going Programs in the Public School System) ของโพรวูส (Provus) เป็นการประเมินที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ขั้นตอนต่างๆ ของโครงการที่เป็นจริง (Actual Program) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การเตรียม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิตที่ได้จากโครงการ การวิเคราะห์การลงทุนและนำมา เปรียบเทียบกับโครงการมาตรฐาน (Standard Criterion Program) ถ้าพบว่าไม่สอดคล้องจะพิจารณา หาทางเลือก 3 ทาง คือ ยุติโครงการ หรือเปลี่ยนแปลงหรือกลับไปเริ่มต้นใหม่ เมื่อสอดคล้องแล้วจึง ดำเนินการในกิจกรรมต่อไป

6) รูปแบบการประเมินผลโดยใช้รูปแบบการประเมินชีพ (CIPP Model) (รัตนะ บัวสนธิ. 2541: 111-112)

สตฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam. n.d.) ซึ่งเป็นสมาชิกในสมาคม Phi Delta Kappa ทั้งนี้สตฟเฟิลบีมให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึง “กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่”

คำว่า CIPP มาจากคำย่อของส่วนประกอบต่างๆ ของโครงการที่จะทำการประเมิน ได้แก่

C (Context Evaluation) คือ การประเมินสภาวะแวดล้อมของโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชาชน กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

I (Input Evaluation) คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลัง คนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือ และครุภัณฑ์ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยให้การพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่และช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม

P (Process Evaluation) คือ การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

P (Product Evaluation) คือ การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงขยายโครงการนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไป และเพื่อล้มเลิกโครงการ

7) แนวคิดศูนย์กลางเพื่อการศึกษา ในการประเมินผลโครงการ (Center for the Study of Evaluation Approach) ของอัลคิน (Alkin) เป็นการประเมินโครงการที่แบ่งเป็น 5 ด้าน (สมคิด พรหมจักษ์. 2550: 53-54; อ้างอิงจาก Marvin C. Alkin. 1969)

อัลคิน (Alkin. n.d.) ได้เสนอรูปแบบการประเมิน เรียกว่า CSE (Center for the study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวคิดของ อัลคิน คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจ อัลคิน ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

จากความหมายของการประเมินตามแนวคิดของอัลคินนั้น การประเมินจะประกอบด้วยการจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการประเมินจำเป็นต้องประเมินในเรื่องต่างๆ 5 ด้าน ดังนี้

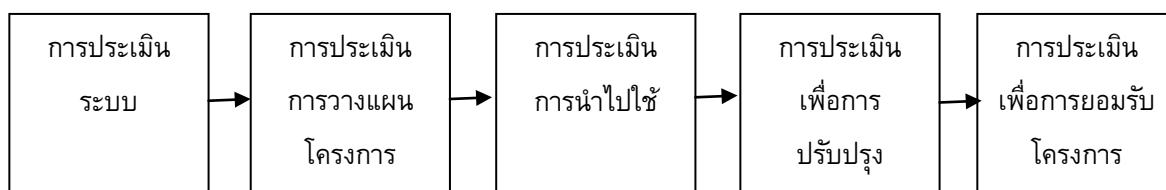
7.1 การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง กับความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการต่างๆ กัน

7.2 การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงถึงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับการใช้วิธีการดำเนินงานต่างๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้ในการประเมินจากเกณฑ์ภายนอก และจากเกณฑ์ภายใน

7.3 การประเมินการนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่า การดำเนินโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงไร

7.4 การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูล ที่จะใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้น นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุกๆ ด้าน ของโครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่นเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

7.5 การประเมินเพื่อยอมรับโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่นๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่นๆ ได้กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้นักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจจะขยายโครงการต่อไป เป็นต้น

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin)

ที่มา: สมคิด พรหมจักษ์. (2550). *เทคนิคการประเมินผลโครงการ*. หน้า 54.

รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน

แบบการประเมินแต่ละแบบ มีประโยชน์ จุดเด่น จุดด้อย และประโยชน์แตกต่างกันไป ซึ่งผู้ประเมินต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสิ่งแวดล้อมวัตถุประสงค์ของการประเมิน บางครั้ง ก็อาจจะประยุกต์หลายๆ แบบเพื่อใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการเปี่ยมยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีลักษณะการประเมินทั้งสภาพการดำเนินงานโครงการและความก้าวหน้าของโครงการให้ผู้ที่มีอำนาจทำหน้าที่ในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการประเมินหลังการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินครอบคลุมทั้งการประเมินระบบ การวางแผน การนำไปใช้ การปรับปรุง และการยอมรับ รูปแบบการประเมินที่นำมาใช้คือ แบบประเมินโครงการของอัลคินนำมาปรับใช้ในการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการยอมรับกันมาก และยังเหมาะสมสำหรับโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ เพื่อจะได้นำผลการประเมินเสนอแก่ผู้รับผิดชอบและส่วนที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงโครงการ โดยรูปแบบการประเมินของอัลคิน มีข้อดีหลายประการ เช่น

1. จะเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น
2. สามารถนำข้อมูลจากการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจตามขั้นตอนต่างๆ ซึ่งดำเนินการติดต่อกันในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็น การประเมินตั้งแต่ระบบจนถึงการประเมินเพื่อยอมรับโครงการ
3. เป็นรูปแบบที่มีลักษณะการใช้ข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการต่างๆ ต่อเนื่องกัน และเป็นวัฏจักรครบวงจร ผลจากการประเมินมีประโยชน์สำหรับผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

การเป็นผู้สูงอายุไม่ได้ มีความหมายเฉพาะทางร่างกายเท่านั้น แต่หมายรวมถึงภาวะทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรมด้วย ความหมายของผู้สูงอายุจึงแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ในทางทฤษฎีจึงมีการแบ่งแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุเอาไว้เป็น 3 กลุ่ม คือ (นภาพรณี หะวานนท์; และ ชีรวัลย์ วรธนัทย์. 2552: 10)

กลุ่มที่หนึ่ง ทฤษฎีกิจกรรม (The Activity Theory) กลุ่มทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความสำเร็จของการเข้าสู่วัย สูงอายุคือการที่ผู้สูงอายุยังคงสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ใกล้เคียงกับผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนให้ได้มากที่สุด ผู้สูงอายุจะสร้างภาพลักษณ์ เกี่ยวกับตัวตนของตัวเองจากการที่คิดว่าคนอื่นมองหรือคิดอย่างไรกับตัวผู้สูงอายุ ความสามารถในการสร้างไว้ซึ่งภาพลักษณ์ของตนเองแม้อายุจะมากขึ้น จะช่วยดำรงไว้ซึ่งการเคารพในตนเองและสามารถธำรงรักษาความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคมไว้ได้

กลุ่มที่สอง ทฤษฎีการถอนตัว (Disengagement Theory) ทฤษฎีมุ่งความสนใจไปยังการที่ผู้สูงอายุถอนตัวออกจากสังคม โดยแนวคิดนี้มองการถอนตัวออกจากสังคมและข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ของการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุว่าเป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา กระบวนการนี้เกิดขึ้นทั้งในระดับตัวผู้สูงอายุเองและในระดับสังคม การถอนตัวเองออกจากสังคมเกิดจากการที่ตนเองต้องการแยกตัวออกจากสังคม ส่วนการที่สังคมถอนตัวออกมาจากผู้สูงอายุเป็นเรื่องของกลไกการบังคับทางสังคม เช่น การกำหนดให้เกษียณอายุ ซึ่งเป็นการยอมให้สังคมถอนตัวเองออกจากปัจเจกบุคคล ความสำเร็จของการเข้าสู่วัยสูงอายุคือการค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนจากการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างสมบูรณ์ ไปสู่การถอนตัวออกจากสังคมอย่างราบรื่น เช่น การที่ผู้สูงอายุที่ถอนตัวออกมา รู้สึกเป็นอิสระนี้ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข แต่การถอนตัวไม่ใช่การที่บุคคลตกอยู่ในภาวะจำนนหรือปฏิเสธการทำ กิจกรรมต่าง ๆ แต่เป็นภาวะที่คนมองว่าเป็นข้อผูกมัดที่จะต้องเกิดขึ้นสำหรับวัยสูงอายุ (นภาพรณี หะวานนท์; และ ชีววัลย์ วรรณโนทัย. 2552: 11)

กลุ่มที่สาม เป็นแนวคิดที่เสนอว่า ทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเข้าร่วมกับสังคมอย่างแข็งขันหรือการแยกตัวออกมาต่างหาก สาม ารถจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเข้าสู่วัยชราได้ เพราะการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นเรื่องของการปรับตัวของการเข้าสู่วัยสูงอายุต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากทั้งตัวผู้สูงอายุเองและจากข้อกำหนดของสังคม สังคมมีส่วนสำคัญในการกำหนดเงื่อนไขว่าผู้สูงอายุจะมีความยินดีกับการเข้าสู่วัยของการเป็นผู้สูงอายุหรือไม่ แต่ขณะเดียวกันตัวตนของผู้สูงอายุก็ได้สยบยอมกับสภาวะทางร่างกายและแรงกดดันทางสังคมอย่างไม่มีเงื่อนไข แต่ผู้สูงอายุอาจสามารถปรับทิศทางการดำรงความเป็นตัวตนของตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้ผ่านมาในชีวิตเป็นแรงหนุน ดังนั้นแม้ในช่วงขณะหนึ่งผู้สูงอายุจะอยู่ภายใต้สภาวะทางด้านร่างกายและสังคมที่ใกล้เคียงกัน แต่ทัศนคติที่มีต่อตนเองอาจแตกต่างกัน และมีผลต่อการปรับตัวและการดำเนินชีวิตแตกต่างกันด้วย การเข้าสู่วัยของ ผู้สูงอายุเป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อม

สภาวะทางสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ

ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีอยู่สองประการ คือ ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุยิ่งอายุมากขึ้นร่างกายก็จะเสื่อมถอยไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเสื่อมถอยทั้งสุขภาพ ภายและสุขภาพใจ หากมีสุขภาพไม่ดีผู้สูงอายุย่อมจะไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ความสามารถในการทำงานเพื่อหารายได้จากที่เคยทำอยู่ก็จะลดลงจนไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้

อีกต่อไป เมื่อไม่มีรายได้ก็จะทำให้สภาวะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่ตามมาและจะเป็นตัวสะท้อนถึง คุณภาพชีวิตที่ดีหรือไม่ดีของผู้สูงอายุนั่นเอง (มาลินี วงษ์สิทธิ์; และศิริวรรณ ศิริบุญ . 2544: 21; อ้างอิงจาก นภาพร ชโยวรรณ; และคณะ. 2532)

จากการศึกษาของมาลินี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ พบว่า ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจะมีปัญหาสุขภาพกายและใจจากการจำแนกปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุจะพบว่าปัญหาทางเศรษฐกิจนั้น ผู้สูงอายุจะมีปัญหาทางด้านค่าใช้จ่ายประจำวันมากที่สุด โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เพราะค่าครองชีพในชีวิตประจำวันจะสูงกว่าต่างจังหวัดจึงทำให้ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีปัญหาค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากที่สุด ผลการศึกษายังระบุอีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีการศึกษาและมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นจะมีปัญหาค่าใช้จ่ายประจำวันต่ำกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูงกว่า และผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีปัญหาค่าใช้จ่ายประจำวันต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม อีกทั้งภาวะสุขภาพก็ยังคงมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายประจำวันของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพแย่มากจะมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายประจำวันมากที่สุดเพราะมีค่าใช้จ่ายที่เกิดจากรักษาพยาบาลเพิ่มตามมากขึ้นสำหรับผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี ส่วนปัญหาค่ารักษาพยาบาลเมื่อป่วยหนักและเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ นั้น พบว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครประสบกับปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ สูงที่สุด เพราะการใช้ชีวิตเป็นไปอย่างการแข่งขันและเร่งรีบ ต่างคนต่างต้องพึ่งตนเองให้ได้ แม้ว่าผู้สูงอายุจะประสบกับการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ ก็ตามก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องจ่ายมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ที่อื่น ผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพแย่มาก จะมีปัญหาค่าใช้จ่ายเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ สูง กว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพที่ดีถึงดีมาก เพราะว่าการเจ็บป่วยบ่อยทำให้ภาระค่าใช้จ่าย ด้านการรักษาพยาบาลต้องจ่ายออกบ่อยครั้งแม้ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ ก็ตาม (มาลินี วงษ์สิทธิ์; และศิริวรรณ ศิริบุญ. 2544: 21; อ้างอิงจาก นภาพร ชโยวรรณ; และคณะ. 2532)

ส่วนปัญหาทางสุขภาพใจนั้น ปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบมากที่สุด คือ ปัญหาจิตใจ เหงา ว้าเหว ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาทางใจที่สำคัญมากของผู้สูงอายุ ความรู้สึกทางใจดังกล่าวอาจเกิดจากการที่ผู้สูงอายุที่เคยมีบทบาทจากคนที่เคยทำงานแล้วมานั่งอยู่กับบ้านเฉย ๆ หรือทำงานได้ลด น้อยลงกว่าเดิม ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกเป็นลบกับการที่ตนเองมีบทบาททางสังคมที่ลดลง และมีความรู้สึกเหงาที่ลูกหลานออกไปทำงานหรือทำกิจกรรมกันนอกบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กับบ้านคนเดียว ประกอบกับการเสื่อมถอยของร่างกายและปัญหาทางสุขภาพก็จะทำให้รู้สึกคิดไปเองว่าตนเองนั้นไม่สามารถทำอะไรให้กับครอบครัวสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาทางด้านจิตใจ ส่วนปัญหาทางกายนั้นพบปัญหาในเรื่องของการมองเห็นและปัญหาทางการได้ยิน อย่างไรก็ตามภาวะสุขภาพมีผลสำคัญกับปัญหาทางจิตใจ หากสุขภาพจิตดีแล้วสุขภาพกายก็จะ ดีตามไปด้วย ผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพแย่มากจะมีปัญหาทางจิตใจสูงกว่าผู้ที่มีภาวะสุขภาพปานกลางไปจนถึงดีและดีมาก ฉะนั้นยังมีสุขภาพแย่มากเท่าไร จิตใจก็จะเศร้าหมองตามไปด้วย และยังมีปัญหาทางจิตใจมากเท่าไรสุขภาพกายก็จะแย่มากตามเช่นกัน ถ้าหากขาด การดูแลจากครอบครัวอีกก็จะทำให้จิตใจรู้สึกว้าเหวเหงาและซึมเศร้ามากยิ่งขึ้น (มาลินี วงษ์สิทธิ์; และศิริวรรณ ศิริบุญ 2544: 22; อ้างอิงจาก นภาพร ชโยวรรณ; และคณะ. 2532)

สภาวะทางสังคมกับผู้สูงอายุ สังคมไทยเราถูกสอนมาให้เคารพบุคคลที่อาวุโสกว่า ประกอบกับลักษณะการอยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่มาตั้งแต่สมัยก่อน แต่ในปัจจุบันนี้ขนาดการอยู่อาศัยแบบครอบครัวใหญ่ที่ประกอบด้วยเครือญาติในรุ่นปู่ย่าตายาย พ่อแม่และลูกนั้นหาได้ยากแล้วกับสังคมไทยทุกวันนี้ ด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและความจำเป็นทางรายได้ที่ต้องใช้ในใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้ประชากรในวัยทำงานต้องออกมาทำงานนอกบ้านนอกถิ่นฐานที่ตนเองอยู่อาศัย และไม่มีเวลาที่จะอยู่บ้านดูแลพ่อแม่ที่สูงอายุจนทำให้ผู้สูงอายุตกอยู่ในภาวะต้องพึ่งตนเองมากขึ้น แต่ความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมยังเหมือนเดิมในแง่ของการให้ความเคารพผู้อาวุโส จากการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยครอบครัวเรื่องผู้สูงอายุในประเทศไทย ของมหาวิทยาลัยมหิดล (ปรีชา อุปโยคิน; และคนอื่นๆ. 2541: 143) พบว่าพฤติกรรมที่ครอบครัวและสังคมแสดงออกต่อผู้สูงอายุยังคงให้ความสำคัญและ ยกย่องเคารพนับถือกับผู้สูงอายุเสมอ เมื่อออกไปพบปะกัน ก็จะทักทายพูดคุยกันดีแม้ว่าจะไม่เคยรู้จักกันมาก่อนก็ตาม แต่เมื่อเห็นเป็นคนเฒ่าคนแก่ก็จะเรียกกัน อย่างสนิทสนมว่ายาย แม่ หรือคุณป้า คุณลุง และเมื่อออกจากบ้านไปไหนคนทั่วไปก็จะยกมือไหว้ สวัสดีแสดงความเคารพ แม้กระทั่งการโดยสาร รถประจำทางก็จะมีคนลุกให้ที่นั่ง มีคน คอยประคอง พาข้ามถนน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปได้บ่อยครั้งที่คนทั่วไปแสดงความเป็นมิตรและเคารพการเป็นผู้อาวุโสของผู้สูงอายุเสมอ (มาลินี วงษ์สิทธิ์; และศิริวรรณ ศิริบุญ. 2544: 22; อ้างอิงจาก นภาพร ชัยวรรณ; และคณะ. 2532)

3. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุต่างประเทศและในประเทศไทย

ความหมายของสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมอันเนื่องมาจากการที่ประชาชนไม่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ หรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับระบบของสังคม และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมของตนเองได้ ทั้งนี้โดยที่บริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ การศึกษา และความมั่นคงทางสังคม ในระดับมาตรฐาน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้เกิดภาวะอยู่ดีมีสุข (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และสาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

การจัดระบบสวัสดิการสังคมมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการศึกษาของประชาชน เพื่อให้เกิดภาวะอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับผู้สูงอายุมีความพยายามสร้างหลักประกันสำหรับผู้สูงอายุโดยพัฒนาขึ้นจากฐานแนวคิด 3 ประการ คือ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และสาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

- 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุตั้งแต่วัยต้น
- 2) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้
- 3) การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพาให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งหลักประกันประกอบด้วย 6 มิติ คือ สุขภาพ การเงิน(รายได้) ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ผู้ดูแล ความปลอดภัยและสิทธิมนุษยชน และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในต่างประเทศ

การเพิ่มขึ้นของจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุอย่างรวดเร็ว ได้สร้างความวิตกกังวลให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ได้เข้าสู่ภาวะที่เรียกว่า “สังคมผู้สูงอายุ” ไปแล้ว เช่น ประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา อิตาลี ความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะตามมาจากการนี้ ทำให้หลายประเทศได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหามีการวางแผนเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะต้องเผชิญประสบการณ์จากประเทศเหล่านี้เป็นองค์ความรู้ที่มีค่าที่จะเป็นแบบอย่างให้ประเทศไทยได้คิดหาช่องทางในการตั้งรับและอุดรอยรั่วที่มีอยู่ได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะเป็นประเทศที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุมากที่สุดในโลก ความกังวลในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นย่อมมีมากกว่าประเทศอื่นๆ การดำเนินงานเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีอยู่อย่างมากมาย สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่นปรากฏชัดเจนเมื่อปี ค.ศ. 1986 คือ นโยบายให้มีสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ นโยบายดังกล่าวนี้มุ่งให้ครอบคลุม 4 ระบบ ทั้งระบบประกันการจ้างงานและรายได้ ระบบสุขภาพและสวัสดิการสังคม ระบบการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน และระบบการสร้างที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามก่อนหน้าปี ค.ศ. 1986 ก็มีกฎหมายอื่นๆ ที่กำหนดออกมาเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุอยู่ก่อนแล้ว เช่น กฎหมายว่าด้วยบริการสุขภาพและการรักษาสำหรับผู้สูงอายุ การจัดตั้งระบบประกันเบี้ยบำนาญที่ครอบคลุมถ้วนหน้า มาตรการจ้างงานสำหรับคนวัยสูงอายุ กฎหมายประกันการจ้างงานถึงอายุ 65 ปี เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุญี่ปุ่นได้ทำงานตรงเท่าที่อยากทำโดยไม่ถูกกีดกันเนื่องจากอายุด้วยเหตุเพราะผู้สูงอายุญี่ปุ่นมีการเจ็บป่วยเรื้อรังจำนวนมาก สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นจึงเน้นที่การดูแลระยะยาวแต่เป็นการดูแลที่บ้าน โดยในปี ค.ศ. 1989 เกิดนโยบายแผนทอง (Gold Plan) ในปี ค.ศ. 1994 ปรับเป็นแผนทองใหม่ (New Gold Plan) และในปี ค.ศ. 2000 มีกฎหมาย Public Long-Term Care Insurance Law ออกมา เหล่านี้เพื่อส่งเสริมการขยายการให้บริการ การเพิ่มจำนวนสถานพยาบาลหรือศูนย์ให้บริการด้านสุขภาพการเพิ่มจำนวนผู้ดูแลที่บ้าน และพัฒนาคุณภาพผู้ดูแลทั้งด้านความรู้และทักษะในการดูแล ญี่ปุ่นได้ปฏิรูปหน่วยงานครั้งสำคัญในปี ค.ศ. 2001 โดยการรวมกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมกับกระทรวงแรงงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้การดำเนินงานคล่องตัวขึ้น และตั้งหน่วยงานรับผิดชอบผู้สูงอายุโดยตรงเรียกว่า Health and Welfare Bureau for the Elderly มีเป้าหมายสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีวิถีชีวิตที่มีสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ประเทศสิงคโปร์ นโยบายด้านผู้สูงอายุของประเทศสิงคโปร์มีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง และมีความเด่นชัดในเรื่องความสำเร็จของการดำเนินงาน อันเป็นผลมาจากการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะความร่วมมือจากองค์กรอาสาสมัครที่ชื่อว่า Volunteer Welfare Organizations (VWO) เป็นองค์กรที่ทำงานร่วมกับภาครัฐมาโดยตลอดตั้งแต่ในระดับการสร้าง

นโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยVWO จะดำเนินบทบาทในฐานะผู้ดำเนินงานในขณะที่รัฐจะเป็นผู้ให้งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อลดบทบาทของรัฐบาลในการดูแลประชาชน และส่งเสริมบทบาทของประชาชน ครอบครัว ชุมชน และองค์กรเอกชนขึ้นมาแทน (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

แนวคิดการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศสิงคโปร์ ที่เด่นชัด ได้แก่ (1) Heart ware เน้นปรับทัศนคติของสังคมต่อการเข้าสู่วัยสูงอายุ เป็นความต้องการให้บุคคลคิดและเข้าใจว่าวัยมิใช่อุปสรรคในการทำสิ่งใด ผู้สูงอายุยังคงเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และควรค่าแก่การส่งเสริมให้ทำกิจกรรมอันมีประโยชน์ต่อสังคม (2) Soft ware เน้นการสร้างเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจการงานสังคม เช่น ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นอาสาสมัคร การดำเนินกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนและที่สำคัญคือการส่งเสริมให้มีศูนย์อเนกประสงค์ (multi-service center) เพื่อให้บริการที่หลากหลายในชุมชนแบบครบวงจร (3) Hard ware เน้นการสร้างที่อยู่อาศัย การจัดการคมนาคมขนส่ง การสร้างสถานบริการต่างๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการเข้าร่วมกิจกรรมและการรับบริการต่างๆ ของผู้สูงอายุด้วยตนเอง สอดคล้องตามแนวคิด Ageing in place (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ระบบการเงินของผู้สูงอายุสิงคโปร์ รัฐจะเน้นให้บุคคลดูแลเรื่องการเงินด้วยตนเองรัฐจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น ดังนั้น รายได้ของคนสิงคโปร์หลังเกษียณจึงมาจากเงินออมหรือบำนาญเป็นหลัก เพื่อสนับสนุนการออม รัฐได้จัดตั้งกองทุนเงินออมแห่งชาติ (Central Provident Fund) ซึ่งสมาชิกจะต้องออมเงินถึงร้อยละ 40 ของรายได้ในแต่ละเดือนเข้ากองทุนแต่สัดส่วนการออมนี้จะลดลงตามอายุที่มากขึ้น เงินออมที่เข้ากองทุนนี้จะถูกแบ่งออกเป็น 3 บัญชี คือ (1) ร้อยละ 30 เข้าสู่บัญชีเงินออมปกติ (Ordinary account) ซึ่งสมาชิกที่อายุ 55 ปีขึ้นไปสามารถถอนเงินจากบัญชีนี้ไปลงทุนเพื่อให้เกิดรายได้มากขึ้น เช่น การลงทุนซื้อหุ้น หรือเพื่อนำไปใช้สร้างบ้าน ซื้อบ้าน หรือจ่ายค่าการศึกษาของบุตร (2) ร้อยละ 6-8 เข้าสู่บัญชีเพื่อการรักษาในโรงพยาบาล (Medisave) การใช้เงินอมนี้นครอบคลุมการรักษาในโรงพยาบาล เช่น โรคทางจิตเวช การฟอกไต เคมีบำบัด (3) ร้อยละ 4 เข้าสู่บัญชีเงินออมสำหรับผู้สูงอายุ (Eldersshield) (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

สำหรับระบบบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมของสิงคโปร์ ประกอบด้วย การ บริการทั้งในสถาบัน (residential care) การบริการนอกสถาบัน(non-residential care) และการบริการสนับสนุนในชุมชน (community-based support services) สำหรับการบริการในและนอกสถาบันก็จะมี การดำเนินการที่คล้าย ๆ กันในประเทศอื่น ๆ คือเน้นคุณภาพของบริการ การเข้าถึงและคว ามต่อเนื่องของบริการต่างๆ แต่ในส่วนของการบริการสนับสนุนในชุมชน มีหลายโครงการที่น่าสนใจ เช่น Befriend service เป็นโครงการที่ให้อาสาสมัครไปพบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องอยู่บ้านตามลำพัง เพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ไม่โดดเดี่ยว ,โครงการ Meal service เป็นบริการอาหารและส่งอาหารกล่องฟรี หรือขายในราคาถูกทุนให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นบริการที่คาด

ว่าจะเป็นที่ต้องการมากขึ้นเมื่อจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่ขาดผู้ดูแล หรือเป็นผู้สูงอายุโสด , โครงการ Senior citizen's club เป็นหน่วยงานที่ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องนั้นทั้งด้านการและการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้สูงอายุ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ด้านการทำงานของผู้สูงอายุ ประเทศสิงคโปร์มีระบบการทำงานทั้งแบบ part time และ flexi time เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำที่ เหมาะสมตามวัยและศักยภาพ พร้อมกับมีระบบการจ่ายเงินเดือนตามอาวุโส ให้เงินเดือนตามคุณค่าของงาน และจัดให้มีโปรแกรมอบรมฝีมือแรงงาน ผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในตลาดแรงงานมีฝีมือเพิ่มมากขึ้น (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ประเทศสหรัฐอเมริกา ระบบสวัสดิการสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกา ครอบคลุมการประกันสุขภาพและการประกันทางสังคม ประกอบด้วย 2 ระบบคือ (1) ระบบรัฐบาลกลาง ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้เกษียณอายุทำงาน (2) ระบบสนับสนุนมลรัฐ ให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ตกงานและขยายไปยังกลุ่มอื่นๆ โดยมีการขยายวงเงินค่าตอบแทนตามค่าครองชีพที่สูงขึ้น ขยายอายุของการให้ผลประโยชน์และเพิ่มเงินชดเชยด้วย ระบบประกันสังคมหลักได้แก่ ระบบMedicare กองทุนมาจากภาษีรายได้ของคนวัยทำงาน และระบบ Medicaid กองทุนมาจากเงินภาษี ซึ่งอาจเกิดภาวะวิกฤติในการจ่ายเงินบำนาญให้กับผู้สูงอายุในยุค Baby Bloom ในอนาคตอันใกล้ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ระบบ Medicare ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ Part A (Hospital Insurance) เป็นประกันสุขภาพที่จ่ายเมื่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล หรือสถานบริการ ผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไปได้รับประกันสุขภาพส่วนนี้ โดยไม่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมรายเดือนใดๆ อีกส่วนหนึ่งคือ Part B(Medical Insurance) เป็นโครงการจ่ายค่ารักษาที่Part A ไม่จ่าย เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การให้บริการที่บ้าน ผู้สูงอายุต้องซื้อประกันส่วนนี้ระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นบริการแบบต่อเนื่อง มีระบบการดูแลปฐมภูมิ (Primary Care) การป้องกัน การตรวจรักษา การส่งต่อการรักษา การดูแลระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Care) การดูแลระยะยาวและการดูแลระยะสุดท้าย (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

สำหรับการดูแลในชุมชนมีหลายรูปแบบดังนี้คือ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (Multipurpose Senior Centers) การดูแลกลางวัน (Adult Day Care Services) การดูแลแบบทดแทนชั่วคราว (Respite Care) การช่วยงานบ้าน(Homemaker Services) การบริการส่งอาหาร บริการขนส่ง บริการติดตามทางโทรศัพท์ บริการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน (Personal Emergency Response Systems: PERS) และอาสาสมัคร ซึ่งมีทั้งอาสาสมัครอย่างเป็นทางการ (Formal Volunteers) ที่มาจากสถาบันและองค์กรต่างๆ และอาสาสมัครอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Volunteers) ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง และเพื่อนบ้าน วิถีชีวิตครอบครัวและค่านิยมชาวอเมริกันที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยู่กับลูกหลาน เป็นปัจจัยที่ทำให้ต้องการผู้ดูแลแบบทางการเพิ่มมากขึ้น (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ประเทศอังกฤษ แนวคิดในการจัดระบบสวัสดิการของประเทศอังกฤษ คือ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้ตามความสามารถ ให้โอกาสแก่ผู้ที่ทุพพลภาพ และสร้างมาตรการให้ผลประโยชน์ในการอยู่ในระบบจ้างงาน เพื่อจูงใจให้คนทำงาน ระบบประกันสังคมของประเทศอังกฤษ มีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ ส่งเสริมความมั่นคงด้านการเงินหลังเกษียณ ส่งเสริมการจัดการกองทุนบำนาญและสนับสนุนให้มีการออมเงินที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยให้ผู้ที่เกษียณมีรายได้หลังเกษียณที่เพียงพอ ความมั่นคงด้านรายได้ ประกอบด้วยระบบสวัสดิการ 3 แบบ ได้แก่ (1) ผลประโยชน์จากเงินเบี้ยประกันที่จ่ายเพื่อเป็น retirement pension (2) ผลประโยชน์ในกรณีที่ต้องได้รับ เช่น ทุพพลภาพ แหล่งเงินมาจากภาษีอากร (3) income-related support benefits แหล่งเงินมาจากภาษีอากรและจ่ายให้กับผู้มีรายได้น้อย ผู้ที่ทำงานต้องเข้าร่วมระบบบำนาญ retirement basic pension และเลือกเข้า second - tier portion โดยระบบบำนาญมี 2 ลักษณะคือ State Pension เป็นการร่วมจ่ายในอัตราที่คงที่ของพนักงานทุกคน เงินบำนาญจะเป็นอัตราคงที่ (flat rate) และให้กับผู้ชายอายุ 65 ปี ผู้หญิงอายุ 60 ปี ไม่ว่าจะเกษียณหรือไม่ ระบบบำนาญแบบที่ 2 คือ Second - tier pension เป็นการออมภาคบังคับเพื่อให้มีเงินบำนาญมากขึ้น ดำเนินการโดยภาครัฐและภาคเอกชน (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ระบบบริการสุขภาพมีกรอบการบริการแห่งชาติสำหรับผู้สูงอายุ (National Health Service Framework for Older People) มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านสุขภาพและสังคม ลดความแตกต่างในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ขจัดการกีดกันในความเป็นผู้สูงอายุ จัดให้มีการดูแลที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง สร้างเสริมสุขภาพ ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุจัดบริการให้ครอบคลุมความต้องการและเน้นการดูแลเรื่องการหกล้ม สโตรค และสุขภาพจิต (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ระบบบริการสุขภาพประกอบด้วย การบริการในโรงพยาบาล รวมทั้ง intermediate care ที่เตรียมความพร้อมก่อนกลับบ้าน และการดูแลในชุมชนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในชุมชนได้ แทนการไปอยู่ในสถานบริการ บริการมีรูปแบบเป็น Home Care Services คือการเยี่ยมบ้านและ Home Help Services คือการดูแลเรื่องอาหาร การดูแลในเวลากลางวันการจัดบริการด้านสังคม เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลท้องถิ่น ทำหน้าที่ประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ วางแผนการดูแล เสนอและจัดซื้อชุดบริการ (Care Package) และติดตามประเมินผล เพื่อประกันว่าได้รับบริการที่เหมาะสม งานบริการสังคมรวมถึงการช่วยเหลืองานบ้านและการดูแลส่วนบุคคลด้วย นอกจากนี้ ยังมีการจัดผู้ดูแลแทนชั่วคราว (Respite Care) ศูนย์ที่รับผู้สูงอายุไว้ดูแล 1-2 วันต่อสัปดาห์ และการจัดให้ผู้สูงอายุไปอยู่กับครอบครัวอาสาดูแลชั่วระยะเวลาหนึ่ง (Family Placement Schemes) (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ประเทศออสเตรเลีย ผู้สูงอายุในประเทศออสเตรเลียส่วนใหญ่ร้อยละ 91 อาศัยอยู่ในบ้านของตนเองโดยมีครอบครัว เป็นแหล่งเกื้อหนุนหลัก รองมาเป็นเพื่อนและเพื่อนบ้านตามลำดับ ด้วยบริบทที่เป็นเช่นนี้ นโยบายสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของออสเตรเลียจึงเน้นที่การดูแล

ผู้สูงอายุที่บ้านและในชุมชน (Home-based care and Community-based care) นโยบายลักษณะนี้เด่นชัดมาตั้งแต่ที่ได้มีการประกาศนโยบาย Staying at Home-Care and Support for Older Australia (ปี ค.ศ. 1997-1999) เพื่อช่วยเหลือผู้ดูแลให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่ที่บ้าน พร้อมสนับสนุนให้เกิดอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชนทั่วประเทศ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณค่าจ้างให้กับผู้ดูแลเต็มเวลา และมีการจ่ายค่าดูแลให้กับผู้ดูแลที่ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านที่มีคุณภาพการดูแลเทียบเท่ากับระดับการดูแลใน nursing ปี ค.ศ. 1999 ออสเตรเลียกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ National Strategy for an Ageing Australia ที่เน้นด้านผู้สูงอายุ 4 เรื่องคือ (1) การช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่พึ่งตนเองได้ ยืดการจ้างงาน ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีการเงินที่มั่นคง (2) ผู้สูงอายุต้องได้รับการดูแลที่มีคุณภาพด้วยการบริการรูปแบบใหม่ (3) ปรับทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุและความชรา รวมทั้งปรับปรุงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น การมีบ้าน การขนส่ง ความปลอดภัย การพักผ่อน และให้การสนับสนุนชุมชน (4) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี เป็น healthy ageing (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

เรื่องระบบความมั่นคงด้านรายได้ ชาวออสเตรเลียจะมีรายได้หลังเกษียณจากเงินบำนาญสำหรับผู้สูงอายุ (aged pension) ซึ่งเป็นเงินให้เปล่าที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานก่อนเกษียณ และเป็นเงินที่จ่ายให้กับผู้สูงอายุชายที่อายุ 65 ปีและผู้สูงอายุหญิงที่อายุ 60 ปี ในอัตราพื้นฐานที่พิจารณาตาม Consumer Price Index (CPI) ซึ่งการพิจารณาอัตราจ่ายโดยอิงกับดัชนี CPI นี้เป็นข้อดี เพราะทำให้แน่ใจได้ว่าจำนวนเงินที่ผู้สูงอายุได้รับนี้จะเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในภาวะที่ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการยืดเวลาการจ้างงานหลังเกษียณที่เป็นอีกหนึ่งความช่วยเหลือด้านรายได้ของผู้สูงอายุ ในส่วนของระบบประกันด้านสุขภาพ เป็นระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าเช่นเดียวกับในหลายประเทศ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

สำหรับเรื่องที่อยู่อาศัย ประเทศออสเตรเลียมีนโยบายสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่ในบ้านของตน โดยให้การส่งเสริมเรื่องการจัดที่อยู่อาศัยในรูปแบบที่ยืดหยุ่นเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมเรื่องสิ่งแวดล้อม การออกแบบบ้านและสถานที่สาธารณะในชุมชนให้สอดคล้องตามนโยบาย Aging in place เพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีมาตรฐานและสามารถทำงานทำหน้าที่ได้ตลอดชีวิต (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

สวัสดิการทางอ้อมสำหรับผู้สูงอายุอีกหนึ่งรูปแบบที่น่าสนใจคือ การตั้งองค์กรประเมินและควบคุมคุณภาพระบบบริการผู้สูงอายุ หรือ Aged Care Assessment Team (ACAT) ซึ่งเป็นทีมบุคลากรด้านสุขภาพที่มีหน้าที่ในการประเมินความตึงเครียดด้านการรักษาตัวร่างกาย ด้านจิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการจัดบริการต่างๆที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ประเทศอิตาลี อิตาลีเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำหนดให้มีการจัดสวัสดิ การสำหรับผู้สูงอายุ หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น บ้านพักผู้สูงอายุ โรงแรมสำหรับผู้สูงอายุ ศูนย์ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ที่ใช้เป็นพื้นที่สำหรับการพบปะสังสรรค์กันของผู้สูงอายุ การให้บริการด้านขนส่งมวลชนแบบไม่เสีย ค่าบริการ ธนาคารเวลา (Time banks) เป็นสถาบันออมเวลาการทำงานเพื่อสังคมแทนการออมทรัพย์ โดยการให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถฝากเวลาที่ได้ทำงานเพื่อสังคม และใช้เวลาที่สะสมได้นั้น มาแลกกับบริการด้านอื่นๆที่ตนต้องการ นอกจากนั้นเป็นบริการด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ ผู้สูงอายุ เช่น บริการส่งอาหารถึงที่พัก บริการ รวบรวมงานบ้าน บริการพาไปทำธุระ งานบริการ ด้านข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำด้านต่างๆ รวมไปถึงการสนับสนุนผู้สูงอายุที่ต้องการจะเรียนต่อ เป็นต้น (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

โดยสรุปพบว่าเป้าหมายระบบสวัสดิการผู้สูงอายุของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ตรงกัน คือ มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความผาสุก (Well-being) และสุขภาพ (Health) แต่เน้น มาตรการแตกต่างกันไป อาทิ ประเทศญี่ปุ่นที่เน้นการดูแลระยะยาวที่ไม่ใช่เป็นการดูแลในสถานพยาบาล หรือสถานสงเคราะห์ หากแต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการดูแลที่ บ้านรัฐบาลของประเทศสิงคโปร์ก็มีความเด่นชัดในบทบาทการเป็นผู้สนับสนุนและประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะองค์กร เอกชน กับภาคประชาชน ซึ่งทำให้งานสวัสดิการผู้สูงอายุดำเนินได้อย่างเข้มแข็ง ประเทศออสเตรเลีย และอังกฤษเน้นการสร้าง ความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการจ้างงานหลังเกษียณที่ สอดคล้องตามศักยภาพ และในระยะหลังนี้เกือบทุกประเทศส่งเสริมการออมรูปแบบต่างๆ เพื่อเตรียม ความพร้อมสำหรับวัยสูงอายุในขณะให้บริการด้านสุขภาพทุกประเทศก็ยังคงพยายามพัฒนาให้ เหมาะสม สะดวก รวดเร็วและผู้สูงอายุเข้าถึงได้อย่างครอบคลุม ลุม (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

ความเป็นมาของสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย

การจัดสวัสดิการสังคมในประเทศไทย แบ่งได้ออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรก พ.ศ. 2475-2499 ช่วงที่สอง พ.ศ. 2500-2534 และปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ด้วยเหตุที่สังคมไทยมี ค่านิยมเรื่องของการมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความเชื่อในเรื่องความกตัญญูและบาปบุญคุณโทษ ระบบสวัสดิการจึงถูกริเริ่มขึ้นมาโดยตั้งอยู่บนแนวคิดแบบ “บรรเทาปัญหา” โดยมีรัฐเป็นผู้ให้ความ ช่วยเหลือแก่กลุ่มคนที่ต้องการความช่วยเหลือ กลุ่มคนที่พึ่งตนเองไม่ได้ ในปี พ.ศ. 2483 จึงได้มีการ จัดตั้งกรมประชาสงเคราะห์ขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบด้านการจัดสวัสดิการให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่างๆ รวมทั้งผู้สูงอายุด้วยปรัชญาพื้นฐาน 3 ประการที่ใช้เป็นแนวในการจัดสวัสดิการสังคมได้แก่ แนวคิด ด้านสิทธิมนุษยชน (human rights) แนวคิดว่าด้วยความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) และ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมในสังคม (social justice) (นาริรัตน์ จิตรมนตรี และ สาวิตรี ทยานศิลป์ 2553: ออนไลน์)

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 และปรากฏอยู่ในกรอบการปฏิบัติงานของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545-2564 แม้ว่าระบบสวัสดิการที่รัฐมอบให้จะช่วยทำให้ปัญหาของผู้สูงอายุได้รับการบรรเทาแต่ระบบสวัสดิการแบบบรรเทาปัญหานี้ ไม่ได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเอง ความต้องการการสงเคราะห์จึงเพิ่มมากขึ้นจนรัฐเองก็ยากที่จะตอบสนองได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งยังทำให้สังคมเกิดทัศนคติทางลบต่อกลุ่มผู้รับบริการ คือ การถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม เป็นคนไร้ค่า ขาดศักดิ์ศรี ต่อมาสวัสดิการที่รัฐจัดให้จึงได้เปลี่ยนแนวคิด มาเป็นการลดการพึ่งพิงจากสถาบัน (Deinstitutionalization) สร้างความตระหนักถึงการพึ่งตนเอง และให้ความสำคัญกับปัจเจกชนว่ามีสิทธิเสรีภาพในการเลือกใช้บริการ แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2565 จึงพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้นานที่สุด ชุมชนและครอบครัวต้องเป็นหลักในการให้การดูแลแก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพา โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบระบบบริการเสริม อย่างไรก็ตาม รูปแบบของการจัดบริการของรัฐในระยะหลังนี้ก็ยังคงเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือในปัจจัยพื้นฐาน (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

รูปแบบระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย

ระบบสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน สามารถจำแนกตามประเภทบริการได้ 3 ประเภท คือ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์) (1) การประกันสังคม (2) การช่วยเหลือสาธารณะ และ (3) การบริการสังคม โดยเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในรูปแบบของประเภทบริการในรูปแบบที่สอง คือ การช่วยเหลือสาธารณะ เพราะเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและไร้ที่พึ่ง

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการจ่ายเงินแบบให้เปล่าตามระเบียบของกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน พ.ศ. 2536 สำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้และประสงค์จะอยู่บ้านของตนเอง ปัจจุบันจ่ายให้รายละ 500 บาทต่อเดือนต่อคน และถ่ายโอนความรับผิดชอบให้องค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ. 2550 มีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 1.76 ล้านคน เป็นเงินรวม 10,579 ล้านบาท การพยากรณ์รายจ่ายด้านเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุพบว่าในอีก 15 ปีข้างหน้ารายจ่ายส่วนนี้จะสูงขึ้นเป็นประมาณ 25,000 ล้านบาท แม้ว่าการสงเคราะห์ด้วยเบี้ยยังชีพจะไม่สอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมการพึ่งตนเอง อีกทั้งยังเป็นภาระหนักของรัฐบาลที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น แต่บุคคลหลายฝ่ายมีความเห็นว่าเป็นความช่วยเหลือที่ยังจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่เดือดร้อน แม้เงินจะไม่มากสำหรับแต่ละคน แต่ก็ช่วยลดการพึ่งพาลูกหลานลงได้บ้าง ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งจึงรู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและ อบต. เรื่องเบี้ยยังชีพพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการสัมภาษณ์เป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุส่วนมากรู้จักสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุว่าเป็นเบี้ยยังชีพเท่านั้น แหล่งข่าวที่ผู้สูงอายุรับทราบเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพคือหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน บางท่าน

ทราบข้อมูลเรื่องเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ที่ควรได้รับเบี้ยยังชีพ แต่บางท่านไม่ทราบ ปัญหาเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุประสบสามารถสรุปได้ดังนี้ (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

1) ความไม่ยุติธรรม ไม่โปร่งใส ในการคัดเลือกผู้ที่สมควรได้รับเบี้ยยังชีพ บางแห่งพยายามทำให้ผู้สูงอายุ เข้าเกณฑ์การรับเบี้ยยังชีพ โดยการย้ายชื่อลูกออกจากทะเบียนบ้านเพื่อให้เป็นผู้ที่ไม่มีคนเลี้ยงดู หรือมอบมรดกบ้านที่อาศัยให้ลูกเพื่อให้เป็นบุคคลที่ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง นอกจากนั้น ความไม่รู้หรือไม่เข้าใจในเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับเบี้ยยังชีพก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับ อบต. หรือแม้แต่ในหมู่บ้านเอง ผู้สูงอายุท่านหนึ่งกล่าวว่า “บางหมู่บ้านมันไม่ค่อยยุติธรรม คนลำบากมันไม่ค่อยได้ มันได้คนที่ไม่ลำบาก” (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และสาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

2) ปัญหาระบบการจ่ายเบี้ยยังชีพ ความล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพทุก 3 หรือ 6 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาค่อนข้างนานสำหรับผู้ที่ยึดสน ผู้สูงอายุบางท่านจำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินมาใช้ก่อน ทำให้เมื่อได้รับเบี้ยยังชีพก็ไม่พอใช้จ่าย เพราะต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินที่กู้มาใช้ก่อนแล้ว การที่ อบต. นำเบี้ยยังชีพไปมอบให้ผู้สูงอายุที่บ้าน ทำให้เกิดข้อครหาว่าเป็นการหาเสียงทางการเมือง ดังนั้น จึงให้ผู้สูงอายุเดินทางมารับด้วยตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความลำบากในการเดินทาง หรือบางท่านจำเป็นต้องมอบหมายให้ลูกหลานหรือผู้อื่นไปรับแทน ซึ่งบางครั้งก็เกิดปัญหาการยกยอกเงินเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุแม้เบี้ยยังชีพจะเป็นประเด็นปัญหามาก แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากยังเห็นว่า มีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ยึดสน ด้วยเหตุผลหลายประการคือ ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้จ่ายสำหรับปัจจัยสี่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีเพราะได้มาตามสิทธิ รวมทั้งเกิดความรู้สึกที่ดีว่าสังคมไม่ทอดทิ้ง และส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว จากการที่ปู่ตายายได้หยิบยื่นค่าขนมให้ลูกหลาน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณด้วย จากการได้นำเงินไปทำบุญ ชื่อของใส่บาตร ผู้สูงอายุท่านหนึ่งกล่าวว่า “อันนี้ประโยชน์ที่ได้ก็จริง ๆ เพราะว่าเค้าช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แม้ว่าเงินจำนวนมันจะไม่มาก หำร้อยนี้ก็ช่วยชีวิตเค้าไปอีกหลายวัน ” (นาริรัตน์ จิตรมนตรี ; และสาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

3) เป็นการแก้ปัญหาเพียงเฉพาะหน้า อาจทำให้ในอนาคตระบบการช่วยเหลือด้วยเบี้ยยังชีพนี้ไม่ยั่งยืน (นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และสาวิตรี ทยานศิลป์. 2553: ออนไลน์)

รูปแบบในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ

ปัจจุบันมีหน่วยงานจำนวนมากที่ดำเนินการด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐซึ่งมี บทบาทสำคัญ 3 หน่วยงาน คือ กรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานในอดีตที่ผ่านมา ดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2549: 127)

1. การดำเนินงานของกรมประชาสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ได้มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2549: 27)

1.1 การจัดสวัสดิการแบบสถาบัน เป็นการจัดสถานสงเคราะห์เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีที่อยู่อาศัย หรือขาดคนดูแล แบ่งได้ 3 ประเภท คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2549: 127)

1.1.1 ประเภทสามัญ เป็นการให้การอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่ยากจน ไร้ญาติ ขาดที่พึ่ง และไม่มีที่อยู่อาศัย โดยไม่เสียค่าบริการ โดยให้ปัจจัยสี่และอื่น ๆ เช่น กายภาพบำบัด ห้องสมุด นันทนาการ กิจกรรมด้านศาสนา การตรวจสุขภาพ ฯลฯ

1.1.2 ประเภทเสียค่าบริการ เป็นการจัดที่พักสำหรับผู้สูงอายุที่มี รายได้ มีบุตรหลานหรือมีญาติพี่น้องให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายหรือค่าบริการเป็นรายเดือน ซึ่งเก็บค่าบริการต่ำแต่รับผู้สูงอายุได้จำนวนน้อย

1.1.3 ประเภทพิเศษ เป็นบริการสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะปานกลางขึ้นไปซึ่งมีความสามารถในการเช่าซื้อที่อยู่อาศัยหรือปลูกบ้านอยู่เองในที่ ดินของกรมประชาสงเคราะห์และต้องเสียค่าบริการรายเดือนด้วย ทั้งนี้จะต้องดำเนินการปลูกสร้างบ้านตามแบบแปลนที่ทางราชการกำหนดโดยทำสัญญาปลูกสร้างบ้านเมื่อแล้วเสร็จต้องยกกรรมสิทธิ์ให้ทางราชการทันที โดยผู้ปลูกสร้างบ้านสามารถอยู่ในบ้านได้ตลอดชีวิต ซึ่งมีในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ ในบริเวณสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี สถานสงเคราะห์คนชราวัยทองนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ และสถานสงเคราะห์คนชราวสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เริ่มจัดตั้งแห่งแรกเมื่อ ปีพ.ศ. 2522 ในบริเวณสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อให้บริการแก่คนชราทั่วไปที่อยู่กับบ้าน โดยไม่ต้องเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ เช่น บริการตรวจรักษาโรค กายภาพบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว การออกกำลังกาย กิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น โดยกรมประชาสงเคราะห์มีศูนย์บริการผู้สูงอายุจำนวน 3 แห่ง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2549: 128)

1.3 โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน โดยรัฐบาลมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยให้ความช่วยเหลือผู้ สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่เป็นผู้ถูกทอดทิ้ง มีฐานะยากจน หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาเห็นชอบเพื่อรับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน เดือนละ 200 บาทต่อคนและต่อมา 300 บาท จนถึงแก่กรรม หรือจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผู้อุปการะหรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2549: 128)

1.4 ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนและในวัด กรมประชาสงเคราะห์ได้ดำเนินโครงการนี้เมื่อปี พ.ศ. 2542 เพื่อขยายบริการแก่ผู้ สูงอายุในลักษณะของศูนย์บริการผู้สูงอายุอย่างกว้างขวางและทั่วถึง อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทร่วมในการดำเนินงาน(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549: 128)

1.5 การดำเนินงานอื่น ๆ เช่น การให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว การสงเคราะห์ครอบครัวผู้สูงอายุและครอบครัวที่มีผู้สูงอายุในความดูแล สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรของเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549: 128)

2. การดำเนินงานของกรุงเทพมหานคร โดยสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ได้จัดบริการแก่ผู้สูงอายุ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549: 129)

2.1 ให้การสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ พ.ศ. 2541 เช่น การช่วยเหลือด้านค่าครองชีพประจำวัน การให้เครื่องอุปโภคบริโภค ทุนประกอบอาชีพ การให้คำแนะนำ เป็นต้น

2.2 ชมรมผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์กลางของข่าวสาร เป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ ร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

2.3 สโมสรพลเมืองอาวุโส จัดตั้งอยู่ที่สวนลุมพินี โดยการสนับสนุนขององค์การกุศลจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ การรับบริการตรวจสุขภาพ ฝึกอาชีพ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เป็นต้น

2.4 โครงการและกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การออกบัตรประจำตัวผู้สูงอายุเพื่อขอรับการรักษารักษาฟรีในโรงพยาบาล หรือศูนย์บริการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร จัดอาสาสมัครเกื้อกูลผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. การดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2549: 129)

3.1 การสนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในสาขาวิชาชีพต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และช่วยเหลือสังคม

3.2 การจัดกิจกรรมฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับการยกย่องผู้สูงอายุ เช่น วันสงกรานต์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549: 129)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ที่มาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

โครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุในทุกจังหวัด หมู่บ้านละ 3-5 คน คนละ 200 บาทต่อเดือน ต่อมาได้มีการขยายกลุ่มและงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในช่วงวิกฤตด้านเศรษฐกิจรัฐบาลได้มีการจัดสรรเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุเพิ่มให้อีกเป็นคนละ 300 บาทต่อเดือน ในระยะแรกของการเริ่มดำเนินโครงการอยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานประชาสงเคราะห์ในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เมื่อกรมประชาสงเคราะห์ได้เข้ามารวมอยู่กับ สังกัดของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในปี พ.ศ. 2536 ส่งผลให้การบริการดังกล่าวถูกโอนงานไปให้แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเป็นผู้ดูแลกับกรมประชาสงเคราะห์จะถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

1. การกระจายอำนาจภาคท้องถิ่นของรัฐบาลส่งผลในปี พ.ศ. 2544 กรมประชาสงเคราะห์ได้เริ่มดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของการบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับกรุงเทพมหานครดำเนินการแทน โดยให้ถือแนวปฏิบัติตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2543 และมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 และวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ได้มีการอนุมัติเปลี่ยนแปลงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นราย 6 เดือน เดือนละ 2 งวด งวดละ 1,800 บาท รวมเป็นเงินทั้งหมด 3,600 บาท (เดือนละ 300 บาท) ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 งบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปอยู่ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการแทน สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด (เมธี ถูกแบบ. 2552; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์. 2543: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2546 งบประมาณเบี้ยยังชีพได้ถูกถ่ายโอนไปอยู่ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยใช้ระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ โดยให้มีการประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดไปก่อน แต่คงใช้ระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ ปี พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545 เช่นเดิม ต่อมาเพื่อให้การโอนงานดังกล่าวมีความชัดเจนในทางปฏิบัติ รัฐจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้สงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ควบคุมกับระเบียบประชาสงเคราะห์ และตามมาตรา 11 ได้กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิรับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
2. การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
3. การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
7. การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
8. การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
9. การให้คำแนะนำ ปกป้อง ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น
10. การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

11. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

12. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี (เมธี ถูกแบบ. 2552; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์. 2543: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่าภายในชุมชนได้อย่างมีความสุข

คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ.2545 ระบุคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่สมควรได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้ (เมธี ถูกแบบ. 2552; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์. 2543: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การใช้เกณฑ์อายุของผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป

1. ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ
2. ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง
3. ผู้สูงอายุที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู
4. ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และส่งรายชื่อผู้สูงอายุให้องค์กรส่วนท้องถิ่นหรือกรุงเทพมหานครดำเนินการ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ที่เรียกว่า คณะกรรมการระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้แทนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หรือชุมชน หรือคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุในชุมชน ผู้แทนองค์กรประชาสังคม และบุคคลที่น่าเชื่อถือในชุมชนโดยในเขตกรุงเทพมหานครให้มีผู้แทนสำนักงานประชาสงเคราะห์เขตพื้นที่เป็นคณะกรรมการด้วย

หน้าที่ของคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น คือ การพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุรายใหม่ที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมตามหลักการที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนด ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุ ส่งรายชื่อผู้สูงอายุรายใหม่ เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วจึงจะสามารถเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้สูงอายุโดยให้คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเป็นพยานในการเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้สูงอายุ (กรณีจ่ายเป็นเงินสด)

3. การจ่ายหรือโอนเงินผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพรายละ 300 บาท ต่อเดือน โดยจำแนกเป็นเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 200 บาท ต่อเดือนเงินเพิ่มพิเศษในภาวะถดถอยอีก 100 บาท ต่อเดือน ให้เบิกจ่ายแก่ผู้สูงอายุปีละ 2 ครั้ง ครั้งละ 300 บาทเป็นเงิน 1,800 บาทต่อครั้ง (ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ.2544) ส่วนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จ่ายเป็นเงิน จำนวน 500 บาท

4. ในกรณีที่ผู้สูงอายุเสียชีวิตในระหว่างงวดก่อนที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจะวางฎีกาการจ่ายเงินแล้ว แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินหรือโอนเงินให้ผู้สูงอายุ ให้เป็นสิทธิของทายาทตามพินัยกรรมที่ผู้สูงอายุระบุไว้ หรือหากไม่มีพินัยกรรมก็ให้เปลี่ยนแปลงรายชื่อผู้สูงอายุรายใหม่

5. ในกรณีที่ไม่มีผู้สูงอายุรายใหม่มีคุณสมบัติตามระเบียบฯ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเงิน ส่วนที่เหลือคืนกรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด ส่วนงบประมาณสมทบให้คืนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามที่ขึ้นทะเบียนสำรองในพื้นที่อื่นต่อไป (เมธี ถูกแบบ. 2552; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์. 2543: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

1. โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงินนี้ หรือจัดส่งโดยธนาคาร
2. โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลที่ได้ รับมอบอำนาจจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิหรือจัดส่งให้แก่ผู้รับมอบอำนาจนั้นโดยทางธนาคาร
3. จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุที่มีสิทธิด้วยเงินสด
4. จ่ายเป็นเงินสดให้แก่ผู้รับมอบจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิสำนักงานต้องเลือกวิธีการจ่ายเงินตาม ข้อ (1) ข้อ (2) ข้อ (3) และ ข้อ (4) ตามลำดับ
5. เมื่อดำเนินการจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุตามรายชื่อแล้ว ให้ท้องถิ่นเก็บหลักฐานการจ่ายไว้เพื่อการตรวจสอบ โดยกรณีโอนเงินเข้าบัญชีผู้สูงอายุให้ใช้หลักฐานใบสำคัญการโอนเงินของธนาคารเป็นหลักฐานการจ่าย กรณีจ่ายเป็นเงินสดให้ใช้ใบสำคัญ โดยมีคณะกรรมการระดับท้องถิ่นลงนามเป็นพยาน
6. กระบวนการหลักเบิกจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุแล้ว ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการดำเนินงานรายเดือนให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอ /จังหวัดทราบตามแบบรายงาน (เมธี ถูกแบบ. 2552; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์. 2543: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2542) ได้ศึกษาการประเมินรูปแบบการบริการที่จัดให้ผู้สูงอายุในชุมชน โดยมุ่งเน้นการให้บริการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ผลวิจัยพบว่า การบริการสวัสดิการสังคมที่จัดขึ้นในชุมชนที่ดีทั้งด้านคุณภาพและประมานั้น คือ การบริการ ด้านสาธารณสุขทั้งสถานพยาบาล การแจกบัตรผู้สูงอายุ รวมทั้งการบริการสังคมทั่วไป ทั้งนี้ เนื้อหาของการบริการยังคงเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การแจกเครื่องอุปโภคบริโภค และยังพบว่า ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านยังดำเนินการจัดการบริการสวัสดิ การสังคมไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านรูปแบบการจัดตั้งองค์กร และความรู้ในการจัดสวัสดิการสังคม

อภิญา เวชชัย (2544) ได้ศึกษาโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัว ในชุมชนโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การประเมินการจัดสวัสดิการสังคมใน โครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ สภาพปัญหาของการดำเนินโครงการ ผลวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในแต่ละหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน อายุ มาก มีบุตรหลานดูแล และไม่ได้ถูก ทอดทิ้งอยู่ตามลำพัง ครอบครัวเกื้อกูลดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับ คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รับเบี้ยยังชีพมากที่สุด 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่ยังอยู่กับบุตรหลานไม่ ลำบากมาก ฐานะปานกลาง จะเป็นกลุ่มญาติสนิท บิดามารดาของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะได้รับเป็นลำดับที่ 2 และ 3 กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน ทุกข์ยาก ไร้ญาติขาดมิตรจำนวน มาก อยู่ตามลำพังคนเดียว เข้าไม่ถึงการบริการของรัฐไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน มีเพื่อนบ้าน คอยให้การช่วยเหลือดูแล เป็นกลุ่มที่ได้รับเบี้ยยังชีพน้อยที่สุด

ระพีพรรณ คำหอม และคณะ (2542) ได้ประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ดำเนินการโดยภาครัฐ 4 บริการ ได้แก่ บริการสถาน สงเคราะห์ บริการเบี้ยยังชีพ บริการสังคมในชุมชน (เน้นศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน) และ บริการฌาปนกิจสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า บริการที่รัฐจัดทำแต่เพียงผู้เดียว คือ บริการสถาน สงเคราะห์ บริการเบี้ยยังชีพ และศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ส่วนฌาปนกิจสงเคราะห์เป็น บริการที่ผู้สูงอายุและครอบครัวเป็นผู้จัดเอง สำหรับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน พบว่า กลไก การบริหารจัดการของรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพ หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์ และการรับเบี้ยยังชีพยังขาดมาตรฐาน ส่วนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กลไกการจัดตั้ง คณะกรรมการเป็นไปตามระบอบราชการ ไม่ได้มาจากตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริง ในส่วนของผล การดำเนินงานในแต่ละบริการพบว่า สถานสงเคราะห์สามารถตอบสนองความต้องการทางกายภาพ ได้ แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านจิตใจได้ บริการมีพอเพียงแต่ไม่เป็นธรรม ผู้สูงอายุ ฐานะดีและปานกลางได้รับประโยชน์จากสถานสงเคราะห์เท่ากับผู้สูงอายุที่ยากไร้ บริการเบี้ยยังชีพ ยังตกอยู่กับผู้สูงอายุที่มีสายสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน หรือผู้สูงอายุยากจนที่อยู่ไม่ห่างไกล ส่วนผู้สูงอายุ ยากจนที่ทุกข์ยาก ไร้ญาติขาดมิตร อยู่ลำพังคนเดียว ฯลฯ มีโอกาสได้รับเบี้ยยังชีพน้อยกว่าบริการ เบี้ยยังชีพและบริการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นการกระจายบริการ เชิงปริมาณมากว่า เชิงคุณภาพ บริการฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุมากกว่า บริการอื่นๆ ที่รัฐจัดให้

จิตติมา วุฒิอิน (2548) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ ตำบลเวียง อำเภอ เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จริง ในปัจจุบันโดย ภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการที่คาดหวังโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ ความสามารถในการอ่านและการเขียนหนังสือ การมีส่วนร่วมในชุมชนและที่ตั้งของบ้าน แนวทางการพั ฒนาเพื่อ ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในอนาคตให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม และควรเน้น การบริการผู้สูงอายุถึงบ้าน (Home Health Care) รวมทั้งจัดบริการในรูปของคลินิกผู้สูงอายุ

นิตยประภา แก้วกระจ่าง (2550) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (เบี่ยงชีฟ) กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือชุมชน ผู้สูงอายุในหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับสวัสดิการเบี่ยงชีฟ และผู้แทนประชาคมและบุคคลที่น่าเชื่อถือในหมู่บ้านและชุมชน จำนวน 7 คน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การแสดงความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษากลุ่มใหญ่สุดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมชัดเจนมาก คณะกรรมการมีการวางแผนน้อย ความยุ่งยากในการปฏิบัติงานตามโครงการ มีอยู่ในระดับความยุ่งยากในระดับ ปานกลางแต่ทำได้ตามแผนที่กำหนดในด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานพบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก ร้อยละ 80.4 ประสิทธิภาพในการบริหารโครงการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านอำนาจการ ด้านการควบคุม การติดตามประเมินผล มีความเหมาะสมค่อนข้างมาก ผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับสูง

สำนักงานสถิติ แห่งชาติ ทำการศึกษา เรื่อง รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545 ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า รัฐบาลและเอกชนได้จัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น สถานสงเคราะห์คนชรา บัตรสุขภาพ บัตรประจำตัวผู้สูงอายุ บริการเบี่ยงชีฟสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจน การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟฟ้ เป็นต้น และเมื่อพิจารณาความต้องการช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้วพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้รัฐจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มจากที่มีอยู่ เช่น การจัดศูนย์ดูแลกลางวันสำหรับผู้สูงอายุ จัดบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง และต้องการให้รัฐบาลจัดหางานเพื่อจะได้มีงานทำ มีรายได้ปานกลาง แต่ทำได้ตามแผนที่กำหนดในด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานพบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก ร้อยละ 80.4 ประสิทธิภาพในการบริหารโครงการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านอำนาจการ ด้านการควบคุม การติดตามประเมินผล มีความเหมาะสมค่อนข้างมาก ผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับสูง

อิทธิฤทธิ์ กันสิทธิ์ (2551) ได้ศึกษาการประเมินโครงการสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการและกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการมีผลการประเมินโครงการในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัญหาและข้อเสนอแนะมี ดังนี้ คือ ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารโครงการ ปัญหาที่สูงสุด คือ จำนวนเงินสวัสดิการการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุเดือนละ 300 บาทน้อยเกินไป รองลงมาคือผู้สูงอายุที่มีอายุ ครบ 60 ปีไม่ได้รับเงินสวัสดิการเบี่ยงชีฟครบทุกคนตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการปัญหาสูงสุด คือ ผู้สูงอายุบางรายไม่มารับเงินสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุตามกำหนดเวลา ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิ์การรับเงินสวัสดิการเบี่ยงชีฟ รองลงมาคือญาติของผู้สูงอายุที่ได้รับมอบฉันทะให้มารับเงินสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุนำเงินไปใช้ ตามความคิดเห็นของกลุ่ม

ผู้เข้าร่วมโครงการปัญหาสูงสุด คือ จำนวนเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 300 บาทน้อยเกินไป รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเดินทางมารับเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพไม่สะดวกเนื่องจากมีปัญหาเรื่องสุขภาพและค่าใช้จ่าย ข้อเสนอแนะ คือ ควรเพิ่มเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำรงชีพ ควรเพิ่มงบประมาณการจ่ายเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปี ให้ได้รับอย่างทั่วถึง

สุวรรณี ประมาณ (2552) ได้ศึกษาการประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านบริบท หรือสภาพแวดล้อมของโครงการข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ อบต. บางบ่อให้ความสำคัญกับโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ มีสถานที่ให้ติดต่อราชการตามโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 3) ด้านการดำเนินงานโครงการ ข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 เดือน / ครั้ง ตามเกณฑ์ที่ อบต. บางบ่อ กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 4) ด้านผลผลิตของโครงการ ข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุอยู่ดีกินดีมากขึ้น และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ส่วนปัญหาในการดำเนินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) จำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 500 บาท น้อยเกินไป 2) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 เดือน/ครั้งช้าเกินไป 3) การรับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ขาดความต่อเนื่อง สำหรับข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ 1) ควรมีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกเดือน 2) ควรเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุเป็น 1,000 บาท/เดือน 3) ควรมีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นเงินสด ตามลำดับ

เกศินี ปานสมัย (2552) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชะมัง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุ ผลการศึกษา ในการ ให้บริการเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานเกี่ยวกับการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพของผู้สูงอายุ เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุจำนวน 250 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใจคือมีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นไปตามเวลาที่กำหนด คิดเป็น 83.7 เปอร์เซนต์ ปัญหา คือ มีกระบวนการคัดเลือกผู้รับเบี้ยยังชีพอย่างเป็นธรรม คิดเป็น 52.5 เปอร์เซนต์

2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใจ คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงผู้รับเบี้ยยังชีพอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส คิดเป็น 88.8 เปอร์เซนต์ ปัญหา คือ เจ้าหน้าที่พูดจาสุภาพ อธิบายดี กางตัวเรียบร้อย เหมาะสม คิดเป็น 48.7 เปอร์เซนต์

3. ด้านผู้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใจ คือ ผู้รับเบี้ยยังชีพทราบข้อมูลการรับเบี้ยยังชีพจากคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน คิดเป็น 63.8 เปอร์เซ็นต์ ปัญหา คือ ผู้รับเบี้ยยังชีพทราบวัด ฤๅประสงค์การจ่ายเงินสงเคราะห์การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพว่าเป็นการช่วยผู้ยากไร้ 76.3 เปอร์เซ็นต์

4. ด้านระเบียบข้อปฏิบัติในการดำเนินการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใจ คือ กระบวนการคัดเลือกผู้รับเบี้ยยังชีพ โดยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรมีความโปร่งใสและยุติธรรม คิดเป็น 78.8 เปอร์เซ็นต์ ปัญหา คือ การยื่นคำร้องเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพได้มีการกลั่นกรองจากศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำชุมชน คิดเป็น 51.3 เปอร์เซ็นต์

โครงการที่ใช้ในการแก้ปัญหาในเรื่องแนวทางการพัฒนาการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพะวง คือ 1) โครงการ สร้างกลุ่มอาชีพจักรยานของสูงอายุ 2) โครงการ จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุเพิ่มเติม 3) โครงการ จัดกิจกรรมพร้อมตรวจสอบสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ

บุษรา สามัญเขตกิจ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองปล้อง อำเภอทรายพูน จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์ 1) ประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองปล้อง อำเภอทรายพูน จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองปล้อง อำเภอทรายพูน จังหวัดพิจิตร และ 3) เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองปล้อง อำเภอทรายพูน จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองปล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีผลต่อการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในประเด็นความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ความชัดเจนของระเบียบวิธีปฏิบัติ ความเหมาะสมของจำนวนบุคลากรกับภาระงาน ความร่วมมือและการสนับสนุนของบุคลากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในทิศทางเดียวกัน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบล หนองปล้อง พบว่า การส่งเสริมสนับสนุนด้านนโยบายของผู้บริหาร ความสามารถของบุคลากรในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบวิธีปฏิบัติ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ความคล่องตัวในการอนุมัติเงินประจำงวดเพื่อเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ความถูกต้องในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สูงอายุที่ขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย

กรวิภา เยาวกุล (2553) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการจ่ายเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอพรหมพิราม จั งหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 68.5 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่ได้ประกอบอาชีพ อยู่กับคู่สมรส มีรายได้เฉลี่ย 1,178 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่าย 990 บาทต่อเดือน และกลุ่มเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ มีหน้าที่เบิกและจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ประสิทธิภาพการทำงานประมาณ 2-4 ปี ระยะเวลาที่รับผิดชอบดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี ผลจากการประเมินโครงการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ วัตถุประสงค์ไม่มีความชัดเจนแต่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายการรักษาและการเพิ่มรายได้ของประชาชน อีกทั้งยังสอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจและความต้องการให้รัฐบาลจัดสรรสวัสดิการในรูปแบบ เงินรายเดือน และได้รับการสนับสนุนที่ดีจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ด้านความเพียงพอภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินโครงการ การประชาสัมพันธ์ที่เกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด คือ การกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทันตามกำหนดเวลา ขาดการมีส่วนร่วมที่ดีจากกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะขั้นตอนการตรวจสอบและโดยมากกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเจ้าหน้าที่มีการดำเนินงานตามเวลาและกิจกรรมที่กำหนด ส่วนกิจกรรมที่ไม่ได้ดำเนินการตามกำหนด คือ 1) นายทะเบียนแจ้งรายชื่อผู้สูงอายุที่ถึงแก่กรรมให้องค์การบริหาร ส่วนตำบลรับทราบ 2) การตรวจสอบสถานะของ ผู้รับเบี้ยยังชีพทุกเดือนตุลาคมและ 3) การประกาศรายชื่อผู้ไม่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพให้ประชาชนตรวจสอบ ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มผู้สูงอายุคือ จำนวน 500 บาทไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละเดือนและความไม่สะดวกในการเดินทางไปรับเบี้ยยังชีพ ส่วนปัญหาของกลุ่มเจ้าหน้าที่ คือ 1) ขาดความร่วมมือที่ดีในด้านการรายงานข้อมูลรายชื่อผู้สูงอายุที่เป็นปัจจุบันจากนายทะเบียนอำเภอ 2) ด้านความรู้ความสามารถของบุคลากร และ 3) ด้านการบริหาร คือ ผู้บริหารมีการมอบหมายสั่งการในรูปแบบหนังสือราชการ โดยการขาดการประชุมชี้แจงโครงการ ด้านผลผลิตของโครงการ กลุ่มผู้สูงอายุมองว่าสวัสดิการเบี้ยยังชีพเป็นหลักประกันรายได้ที่แน่นอนว่าทุกเดือนผู้สูงอายุจะได้รับเงินครบถ้วนตรงเวลา และทำให้ผู้สูงอายุมีเงินไว้ทำบุญ ซื้อของใช้จำเป็น จ่ายค่ายา ค่าเดินทาง ค่าอาหาร และอื่นๆ แต่กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเจ้าหน้าที่มองว่าจำนวนเงินเบี้ยยังชีพไม่สามารถเป็นหลักประกัน รายได้เพียงพอตลอดเดือน เงินเบี้ยยังชีพมีความจำเป็นมากสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่มีผู้ดูแล และเป็นสวัสดิการที่สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูของสังคมต่อผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาโครงการ ควรมีการปรับปรุงจำนวนเงินเบี้ยยังชีพ ซึ่งตามมุมมองของกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนเบี้ยยังชีพโดยเฉลี่ยควรอยู่ที่ 746 บาทต่อเดือน ตามมุมมองของกลุ่มเจ้าหน้าที่จำนวนเบี้ยยังชีพโดยเฉลี่ยควรอยู่ที่ 1,036 บาทต่อเดือน และควรปรับปรุงด้านขั้นตอนการ ตรวจสอบและจัดทำทะเบียนรายชื่อ โดยควรมีการขยายเวลาการประกาศรายชื่อผู้ไม่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพให้ประชาชน

ตรวจสอบ และระบุเวลาการตีประกาศชัดเจน และเพื่อให้โครงการเกิดความเป็นธรรมมากขึ้นควรมีการประกาศรายชื่อผู้มารับและไม่มารับเบี้ยยังชีพในแต่ละเดือนให้ประชาชนรับทราบเพื่อป้องกันการสมมติสิทธิแทนกัน

บรรจง ปรามจะบก (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล พลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยนำเข้า นโยบาย โครงการมีความเหมาะสมชัดเจน และอยากให้รัฐเพิ่มเงินสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุบางท่านเดือดร้อนอย่างมาก ควรพิจารณาโดยการเพิ่มเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพกรณีพิเศษ และมีเกณฑ์รองรับด้วย เครื่องมือเตรียมแผนรองรับงบประมาณที่จะเกิดขึ้น เพิ่มการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการได้รับเบี้ยยังชีพ ช่องทางการเข้าถึงสวัสดิการเบี้ยยังชีพ กระบวนการบริหารโครงการ เห็นว่าความพร้อมของแผนมีความเหมาะสม งบประมาณถือว่าสำเร็จตามเป้าหมาย การอำนวยความสะดวกติดตามผลแก้ไขปัญหาดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ทันเพราะมีการสำรวจล่วงหน้า ควรใส่ใจเรื่องการประสานงานระหว่างผู้นำหมู่บ้านในการติดตามผลการดำเนินโครงการเมื่อเกิดปัญหาจะได้มีข้อมูลสามารถแก้ไขได้ทันสามารถปรับเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ การบรรลุวัตถุประสงค์ผู้สูงอายุได้รับการลงทะเบียนตามจำนวนที่สำรวจ ฟังพอใจต่อการได้เบี้ยยังชีพสามารถช่วยเหลือแบ่งเบาภาระด้านการเงินได้ หากรัฐให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้จาก 500 บาทเป็น 1,000 บาท จะสามารถช่วยในเรื่องค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุมากขึ้น การรับเบี้ยตามเวลาที่กำหนดเป็นส่วนใหญ่ติดขัดบางท่านไม่อยู่บ้าน ขณะนั้น การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การจัดสรรงบประมาณให้มีแผนกิจกรรมหรือโครงการรองรับเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถตรวจสอบได้ การประสานงานผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจการปฏิบัติงานเรื่องการคัดเลือกคุณสมบัติผู้สูงอายุอย่างยุติธรรมอย่าเลือกเฉพาะผลประโยชน์ของพวกเขา ฟังพิจารณาถึงความเดือดร้อนในการดำรงชีพ ความเห็นของผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจกับการให้บริการการเดินทางมารับเบี้ยไม่สะดวกขอให้พิจารณาการจ่ายเบี้ยที่ไม่จำเป็นต้องเดินทางมารับเบี้ยด้วยตนเอง ควรประชาสัมพันธ์ให้รับทราบโดยประกาศเสียงตามสายผ่านผู้นำชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและเกณฑ์เกี่ยวกับการรับเบี้ยยังชีพ ความต้องการมีสวน ร่วมเห็นว่าอยากเข้าร่วมกิจกรรมแต่ไม่รู้จะเข้าร่วมกิจกรรมแบบไหน และอีกส่วนหนึ่งไม่อยากเข้าร่วมเพราะไม่สะดวกเดินทางไปไหนเนื่องจากติดภารกิจต้องดูแลบุตรหลานที่นำมาฝากเลี้ยงไว้ที่บ้านเนื่องจากลูกๆ มีภาระหน้าที่ต้องทำจึงต้องดูแลบุตรหลานไว้ให้

สาทิพย์ ภูโหมพรม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากต่อการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลเนิน ศาลาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการขึ้นทะเบียน ด้านการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพ และด้านการติดตามและตรวจสอบทานสิทธิ์ กล่าวคือ ดำเนินการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุได้ครบถ้วนและครอบคลุม และเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพได้ตรงตามกำหนดเวลาและครบถ้วนตามจำนวนรวมทั้ง

เจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ตลอดจนให้คำปรึกษาและแนะนำเป็นอย่างดีแต่สำหรับ ความเพียงพอและเหมาะสมของจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับในแต่ละเดือน พบว่าไม่มีความเพียงพอ สภาพปัญหาในการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพจากการโอนเข้าบัญชีธนาคารเป็นรับด้วยเงินสด และปัญหาซ้ำ นวัตกรรม เช่น ความคับแคบของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงเครื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ตลอดจนซอฟต์แวร์ มีประสิทธิภาพไม่พอเพียงและทันสมัย โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น ไม่ได้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้สูงอายุที่เลือก วิธีการโอนเงินบัญชีธนาคาร การติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้สูงอายุ ยังต้องอาศัยคนกลาง ตลอดจนขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจ่ายเบี้ยยังชีพ เชิงลึกไปถึงผู้สูงอายุโดยตรง

จิตติธรรพ์ เรื่องแจ่ม (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคของโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ” ผลการศึกษาพบว่า โครงการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีปัญหาด้านบุคลากรจำนวนผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับผู้สูงอายุมีจำนวนไม่เพียงพอกับผู้สูงอายุ ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน รวมถึงเจ้าหน้าที่บางคนไม่ทราบว่ามีหลักเกณฑ์ หรือคุณสมบัติต่างๆ ของผู้มีสิทธิที่จะเข้าร่วมโครงการ ในส่วนของปัญหาด้านงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่จัดสรร บางครั้งล่าช้า ทำให้เทศบาล ต้องนำเงินมาสำรองจ่ายไปพลางก่อนและการเบิกจ่ายด้วยการโอนเข้าบัญชีผ่านธนาคาร พบว่าสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุในช่วงแรก ๆ ในเรื่องค่าธรรมเนียมในการโอนเงินเข้าบัญชี และค่าใช้จ่ายในการไปเบิกเงินจากธนาคาร และจำนวนเงินที่ได้รับไม่เพียงพอกับภาวะเงินเฟ้อในปัจจุบัน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้เทศบาลจ่ายเงินเป็นเงินสดโดยจ่ายครั้งละ 3,000 บาท โดยมารับทุก ๆ 6 เดือน เพราะได้รับเป็นเงินก้อนไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ไม่ต้องเสียเวลารับบ่อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่ต้องการให้โอนเงินเข้าบัญชี และขัดต่อระเบียบกฎหมาย สำหรับปัญหาด้านวิธีปฏิบัติในเรื่องของการย้ายภูมิลำเนาการตายของผู้สูงอายุ นั้น ทางกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีแนวทางแก้ไข ปัญหา เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ ควรมุ่งส่งเสริมสวัสดิการด้านอื่นให้แก่ผู้สูงอายุ ไม่ควรเน้นเฉพาะการให้เงินสงเคราะห์อย่างเดียว ทั้งนี้ เพราะเงินที่ได้รับมาผู้สูงอายุสามารถใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจ่ายเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้กับประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ควรจัดอบรมสัมมนาผู้ปฏิบัติงานด้านนี้เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ ข้อคิดเห็นและถกเถียงในประเด็นที่สงสัยหรือข้อใจ เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามระเบียบต่อไป

เนตรนภา ตูนิม (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุทุกคนได้รับเบี้ยยังชีพและส่วนใหญ่ได้รับตรงเวลา แต่การบริหารงานสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งทอง พบว่า องค์การบริหารส่วนขาดวิสัยทัศน์ การประชาสัมพันธ์

และการให้ความรู้ที่เพียงพอ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดทั้งการติดตามประเมินผลการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ ทั้งในด้านการวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน และการจัดสรรงบประมาณ ทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาดังกล่าว อาจจะเป็นเพราะว่า อบต.ควรจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานกับผู้สูงอายุโดยตรง ขนาดบุคลากรมีจำกัด แต่จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น มีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงต้องการองค์การบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ในที่ทำงาน โดยเฉพาะการประชุมเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยการพัฒนาประชาชนให้มีบทบาทที่เข้มแข็ง ในการทำกิจกรรมการให้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมพิจารณาหลักเกณฑ์ ขั้นตอนต่างๆ ในการบริหารงานจ่ายเบี้ยยังชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและชุมชน

สุภกฤษ วรรณเลิศลาภ (2555) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเนินฆ้อ จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ด้านการตรงต่อเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการบริการอย่างเพียงพอโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการบริการอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการบริการอย่างก้าวหน้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นปานกลาง และประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของโครงการที่แตกต่างกัน มีทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการบริการโครงการเบี้ยยังชีพของเทศบาลเนินฆ้อจังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎีการประเมินของอัลคิน (Alkin) มาเป็นแนวทาง และเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย เรื่องการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตบางซื่อกรุงเทพมหานครรวมประชากรทั้งสิ้น 15,949 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ขนาดของตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 100 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = จำนวนหรือขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนและขนาดประชากร

e = ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในที่นี้ใช้ 0.10)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา 15,949 คน ยอมให้เกิดการผิดพลาด 0.10 ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

$$n = \frac{15949}{1 + 15,949(0.10)^2}$$

$$n = 99.376 \sim 100$$

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม ดังนี้

เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 ชุด เป็นข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยใช้รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin) ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ เงินเดือนหรือ รายได้ ระยะเวลารับเบี้ยยังชีพ และช่องทางการรับเบี้ยยังชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แนวคำถามได้มาจากหลักการประเมินของอัลคิน(Alkin) โดยจะนำตัวประเมินมาเป็นตัวชี้วัดกำหนดแบบสอบถามมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินด้านระบบ หมายถึง การประเมินหลักการ วัตถุประสงค์ของ โครงการ ปัญหาอุปสรรค และสภาพแวดล้อม

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาว่า ผู้สูงอายุมีความเข้าใจวัตถุประสงค์หรือไม่ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม

2. การประเมินด้านการวางแผนโครงการ หมายถึง การประเมินตัวบุคลากร สถานที่ เวลา และอุปกรณ์

ผู้วิจัยจะทำการศึกษา ว่า บุคลากรมีการวางแผนในการปฏิบัติงานกับผู้สูงอายุอย่างไร สถานที่และอุปกรณ์มีความเหมาะสม และระยะเวลาในการปฏิบัติงานของบุคลากร

3. การประเมินด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ หมายถึง การประเมินการดำเนินการ การปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากร

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาว่า บุคลากรมีการดำเนินการตามระเบียบ และประเมินการใช้ทรัพยากร

4. การประเมินด้านการปรับปรุงโครงการ หมายถึง การประเมินการดำเนินการ การปฏิบัติงาน และการใช้ทรัพยากร

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาว่า ในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุและสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร ตลอดจนการปรับปรุงการใช้ทรัพยากร

5. การประเมินด้านการยอมรับโครงการ หมายถึง การประเมินความพึงพอใจ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือไม่ ตลอดจนความสำเร็จของโครงการ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเขตบางซื่อ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นการสร้างคำถามโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบจากข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ให้ โดยมีคำตอบให้เลือกแบบสำรวจรายการ (Check list)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale คือ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกแสดงความคิดเห็นจากข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ให้โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ในแต่ละระดับมีช่วงห่างของคะแนนที่เท่ากันคือ 1 คะแนน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	มีระดับคะแนนเท่ากับ	5
มาก	มีระดับคะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีระดับคะแนนเท่ากับ	3
น้อย	มีระดับคะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีระดับคะแนนเท่ากับ	1

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นการสร้างคำถามโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบจากข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ให้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาถึงการประเมิน โครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการใช้รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin)
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาเพื่อพิจารณา และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ข้อเสนอแนะต่างๆ แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try out) ใช้อีกกับกลุ่มตัวอย่าง
6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม

วิธีการหาคุณภาพแบบสอบถาม

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (validity) ของแบบสอบถาม

โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบข้อความ หรือคำถามในเครื่องมือวิจัย ย่ออีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เครื่องมือที่สร้างสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

จากการคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุที่ ได้รับเบี้ยยังชีพ ในเขตบางซื่อ เท่ากับ 0.8863

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window

การวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินระบบ การประเมินการวางแผนโครงการ การนำโครงการไปปฏิบัติ การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ และการประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ ตามการศึกษาถึงการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ซึ่งประเมินผลโดยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ
4. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม โดยสถิติที่ใช้คือ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน(One-way ANOVA)
5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยวิธีแบบLSD (Least-Significant Different)
6. การวิเคราะห์ทางสถิติครั้งนี้ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วแปรผลการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้
เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟ ในแต่ละด้าน โดยใช้สถิติดังนี้

1. ใช้การทดสอบค่า (t-test) ในกรณีเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปร 2 กลุ่มเป็นอิสระจากกัน
2. ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) หรือการทดสอบค่า (F-test) ในกรณีที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีLSD

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลการวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟ

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ
2. ผลการวิเคราะห์การ ประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน
3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ
4. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	35	35.0
หญิง	65	65.0
รวม	100	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
60 - 65 ปี	42	42.0
66 - 70 ปี	25	25.0
71 ปีขึ้นไป	33	33.0
รวม	100	100.0
สถานภาพ		
โสด	10	10.0
หม้าย	33	33.0
สมรส	49	49.0
หย่าร้าง	8	8.0
รวม	100	100.0
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	14	14.0
ประถมศึกษา	59	59.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	11.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	8.0
อนุปริญญา และสูงกว่า	8	8.0
รวม	100	100.0
อาชีพปัจจุบัน		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	45	45.0
ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	23	23.0
ทำงานบ้าน	13	13.0
รับจ้าง	17	17.0
เกษตรกรรม	2	2.0
รวม	100	100.0
แหล่งของรายได้ประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินเดือนประจำ	3	3.0
ญาติ	4	4.0
ลูกหลานให้	47	47.0
ค่าจ้าง	14	14.0
ปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์	5	5.0
อื่น ๆ	12	12.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ประจำต่อเดือน		
0 - 1,500 บาท	50	50.0
1,501 - 3,000 บาท	17	17.0
3001 - 4,500 บาท	8	8.0
4,501 - 6,000 บาท	12	12.0
6,001 บาทขึ้นไป	13	13.0
รวม	100	100.0
ค่าใช้จ่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ค่าอาหารและกับข้าว	52	52.0
ค่ารักษาพยาบาล / ค่ายา	25	25.0
ค่าทำบุญ	26	26.0
ค่าพาหนะเดินทาง	18	18.0
ให้ลูกหลานไว้ใช้จ่าย	10	10.0
ค่าน้ำ / ค่าไฟ	31	31.0
อื่น ๆ	47	47.0
จำนวนปีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ		
1 ปี	21	21.0
2 ปี	16	16.0
3 ปี	17	17.0
4 ปี	18	18.0
5 ปี	16	16.0
มากกว่า 5 ปี	12	12.0
รวม	100	100.0
ช่องทางการรับเบี้ยยังชีพ		
- รับเงินสดด้วยตนเอง	7	7.0
- โอนเข้าบัญชีธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงิน	82	82.0
- โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงิน	11	11.0
รวม	100	100.0

จากตาราง 2 พบว่า

1. เพศ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีมากถึงร้อยละ 65.0 และเพศชาย ร้อยละ 35.0

2. อายุ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 60 - 65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาคืออายุ 71 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.0 และ อายุ 66 - 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.0

3. สถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสมรสแล้ว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 33.0 เป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 10.0 และหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 8.0

4. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมาไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 14.0 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 11.0 และมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ อนุปริญญาหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 8.0

5. อาชีพปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ประกอบอาชีพ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาคือ ค้าขาย/หรือทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 23.0 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 17.0 ทำงานบ้าน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.0

6. แหล่งของรายได้ประจำ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รายได้ประจำจากลูกหลานให้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาคือ ค่าจ้าง คิดเป็นร้อยละ 14.0 แหล่งอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 12.0 ปลุกพืช/เลี้ยงสัตว์ คิดเป็น ร้อยละ 5 ญาติ คิดเป็นร้อยละ 4.0 และ เงินเดือนประจำ คิดเป็นร้อยละ 3.0

7. รายได้ประจำต่อเดือน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 0 - 1,500 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ 1,501 - 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.0 มากกว่า 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.0 4,501 - 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.0 และ 3,001 - 4,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.0

8. ค่าใช้จ่าย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้จ่ายค่าอาหารและกับข้าว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 47.0 ค่าน้ำ / ค่าไฟ คิดเป็นร้อยละ 31.0 ค่าทำบุญ คิดเป็นร้อยละ 26.0 ค่ารักษาพยาบาล / ค่ายา คิดเป็นร้อยละ 25.0 ค่าพาหนะเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 18.0 และ ให้ลูกหลานไว้ใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 10.0

9. จำนวนปีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับเบี้ยยังชีพมาแล้ว 1 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมาคือ 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.0 ได้รับมาแล้ว 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.0 ได้รับมาแล้ว 2 ปี และ 5 ปี มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.0 และ ได้รับมาแล้ว มากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.0

10. ช่องทางการรับเบี้ยยังชีพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับเบี้ยยังชีพโดยโอนเข้าบัญชีธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.0 รองลงมาคือ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงิน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และ รับเงินสดด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 7.0

2. ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน

การวิเคราะห์การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 3 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ

ข้อ	ด้านระบบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1.	วัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ คือเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอและสามารถพึ่งพาตนเองได้	3.80	0.943	เห็นด้วยมาก
2.	ทราบวิธีการ ขั้นตอนการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.53	0.822	เห็นด้วยมาก
3.	ขั้นตอนการลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สำนักงานเขตกำหนดไว้ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน	3.28	0.817	เห็นด้วยปานกลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	ด้านระบบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
4.	สำนักงานเขตแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าจะประกาศในช่วงเดือนใดและจะติดประกาศ ณ ที่ใด	3.18	0.796	เห็นด้วยปานกลาง
5.	สำนักงานเขตให้ความสำคัญกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.54	0.717	เห็นด้วยมาก
6.	หน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพมีความเหมาะสมและดำเนินงานด้วยความเป็นธรรม	3.46	0.758	เห็นด้วยมาก
รวม		3.47	0.609	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 ข้อ คือ วัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ คือเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอและสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำนักงานเขตให้ความสำคัญกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทราบวิธีการขั้นตอนการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพมีความเหมาะสมและดำเนินงานด้วยความเป็นธรรม ตามลำดับ นอกนั้นมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 2 ข้อ คือ ขั้นตอนการลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สำนักงานเขตกำหนดไว้ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และ สำนักงานเขตแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าจะประกาศในช่วงเดือนใดและจะติดประกาศ ณ ที่ใด

ตาราง 4 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการ

ข้อ	ด้านการวางแผนโครงการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1.	เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้มีการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.41	0.767	เห็นด้วยมาก
2.	เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตสามารถอธิบายขั้นตอนการลงทะเบียน การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิตอบข้อสงสัย และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน	3.48	0.674	เห็นด้วยมาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการวางแผนโครงการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
3.	เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตให้บริการด้วยความรวดเร็ว	3.09	0.911	เห็นด้วยปานกลาง
4.	ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางไปลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่สำนักงานเขต	3.26	0.691	เห็นด้วยปานกลาง
5.	สำนักงานเขตมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับผู้มาใช้บริการเพื่อใช้ในการลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ปากกา ยางลบ กาว ฯลฯ	3.34	0.685	เห็นด้วยปานกลาง
6.	วันและเวลาการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเหมาะสม คือ ทุกวันที่ 10 ของเดือน	3.77	1.024	เห็นด้วยมาก
รวม		3.39	0.538	เห็นด้วยปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 ข้อ คือ วันและเวลาการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเหมาะสม คือ ทุกวันที่ 10 ของเดือน เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตสามารถอธิบายขั้นตอนการลงทะเบียน การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์ ตอบข้อสงสัย และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้มีการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามลำดับ นอกนั้นมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ คือ สำนักงานเขตมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับผู้มาใช้บริการเพื่อใช้ในการลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ปากกา ยางลบ กาว ฯลฯ ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางไปลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่สำนักงานเขต และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตให้บริการด้วยความรวดเร็ว

ตาราง 5 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ

ข้อ	ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1.	สำนักงานเขตมีระบบข้อมูลทางทะเบียนราษฎรในการสืบค้นที่ และฐานข้อมูลที่ต้องการแม่นยำ ไม่มีข้อผิดพลาด	3.75	0.672	เห็นด้วยมาก
2.	สำนักงานเขตจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ	3.39	0.618	เห็นด้วยปานกลาง
3.	สำนักงานเขตมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการให้บริการอย่างเพียงพอ	3.37	0.661	เห็นด้วยปานกลาง
4.	สำนักงานเขตมีเอกสารในการเผยแพร่โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น แผ่นพับ บอร์ดประชาสัมพันธ์	3.32	0.764	เห็นด้วยปานกลาง
5.	ได้รับความสะดวกสบายจากสำนักงานเขตในการทราบผลการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.36	0.704	เห็นด้วยปานกลาง
6.	สถานที่ใช้ในการลงทะเบียนและยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพมีความสะดวกสบายและสะอาดเหมาะสมกับสถานที่ใช้ต้อนรับผู้สูงอายุในการลงทะเบียนเบี้ยยังชีพ	3.40	0.620	เห็นด้วยปานกลาง
7.	ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสำนักงานเขต ข่าวประกาศตามหมู่บ้านหรือทางโทรทัศน์	3.10	0.927	เห็นด้วยปานกลาง
รวม		3.38	0.544	เห็นด้วยปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 1 ข้อ คือ สำนักงานเขตมีระบบข้อมูลทางทะเบียนราษฎร ในการสืบค้นที่ และฐานข้อมูลที่ต้องการ แม่นยำ ไม่มีข้อผิดพลาด นอกนั้นมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 6 ข้อ คือ สถานที่ใช้ในการลงทะเบียนและยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพมีความสะดวกสบายและสะอาดเหมาะสมกับสถานที่ใช้ต้อนรับผู้สูงอายุในการลงทะเบียนเบี้ยยังชีพ สำนักงานเขตจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ สำนักงานเขตมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการให้บริการ

อย่างเพียงพอ ได้รับความสะดวกสบายจากสำนักงานเขตในการทราบผลการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำนักงานเขตมีเอกสารในการเผยแพร่โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น แผ่นพับ บอร์ดประชาสัมพันธ์ และ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสำนักงานเขต ข่าวประกาศตามหมู่บ้าน หรือทางโทรทัศน์

ตาราง 6 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการปรับปรุงโครงการ

ข้อ	ด้านการปรับปรุงโครงการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1.	ควรมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ที่อื่น นอกเหนือจากสำนักงานเขต เพื่อความสะดวกในการตรวจรายชื่อ	4.07	0.868	เห็นด้วยมาก
2.	สำนักงานเขตควรมีการปรับปรุงเรื่องสถานที่ในการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้เจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยากจน อยู่ถิ่นทุรกันดาร และ ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเอง ให้ได้รับความสะดวกสบาย	4.23	0.839	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	สำนักงานเขตควรมีการส่งเอกสารสำหรับการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งทางไปรษณีย์มายังบ้านผู้สูงอายุ แทนการไปลงทะเบียนด้วยตนเองที่สำนักงานเขต	4.20	0.817	เห็นด้วยมาก
4.	สำนักงานเขตควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข่าวสารโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นระยะ	4.18	0.809	เห็นด้วยมาก
5.	สำนักงานเขตควรมีการติดตามการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่เสมอ	3.89	0.764	เห็นด้วยมาก
6.	โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพ โดยไม่ต้องเฉลี่ยตามอายุ เพื่อให้พอเพียงกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น	4.46	0.702	เห็นด้วยมากที่สุด
7.	สำนักงานเขตควรเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่มีผู้ดูแลมากขึ้น	4.40	0.739	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม		4.20	0.632	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 6 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการปรับปรุงโครงการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3 ข้อ คือ โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพ โดยไม่ต้องเฉลี่ยตามอายุ เพื่อให้พอเพียงกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น สำนักงานเขตควรเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่มีผู้ดูแลมากขึ้น และ สำนักงานเขตควรมีการปรับปรุงเรื่องสถานที่ในการ ลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้เจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยากจนอยู่ถิ่นทุรกันดาร และผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเอง ให้ได้รับความสะดวกสบาย ตามลำดับ นอกจากนี้มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 ข้อ คือ สำนักงานเขตควรมีการส่งเอกสารสำหรับการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งทางไปรษณีย์มายังบ้านผู้สูงอายุ แทนการไปลงทะเบียนด้วยตนเองที่สำนักงานเขต สำนักงานเขตควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข่าวสารโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นระยะ ควรมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ที่อื่นนอกเหนือจากสำนักงานเขต เพื่อความสะดวกในการตรวจรายชื่อ และ สำนักงานเขตควรมีการติดตามการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่เสมอ

ตาราง 7 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการยอมรับโครงการ

ข้อ	ด้านการยอมรับโครงการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1.	มีความพึงพอใจในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอและสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้	3.42	0.843	เห็นด้วยมาก
2.	มีความพึงพอใจในขั้นตอนการลงทะเบียนการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของสำนักงานเขต	3.07	0.946	เห็นด้วยปานกลาง
3.	มีความพึงพอใจในระยะเวลาของการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.07	0.935	เห็นด้วยปานกลาง
4.	มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านมีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ทำบุญให้ลูกหลาน ซื้อของใช้ที่จำเป็น ฯลฯ	3.68	0.764	เห็นด้วยมาก
5.	มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น เพราะมีเงินในการเดินทางไปรักษาและมีเงินซื้อยาที่จำเป็นต่อโรค	3.60	0.841	เห็นด้วยมาก
6.	มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคม	3.29	0.769	เห็นด้วยปานกลาง
รวม		3.36	0.662	เห็นด้วยปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการยอมรับโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 ข้อ คือ มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านมีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ทำบุญ ให้ลูกหลาน ซื้อของใช้ที่จำเป็น ฯลฯ มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น เพราะมีเงินในการเดินทางไปรักษา และมีเงินซื้อยาที่จำเป็นต่อโรค และ มีความพึงพอใจในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอและสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ ตามลำดับ นอกนั้นมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ คือ มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตในครอบครัว และสังคม มีความพึงพอใจในขั้นตอนการลงทะเบียนการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของสำนักงานเขต และ มีความพึงพอใจในระยะเวลาของการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ตาราง 8 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านระบบ	3.47	0.609	เห็นด้วยมาก
ด้านการวางแผนโครงการ	3.39	0.538	เห็นด้วยปานกลาง
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	3.38	0.544	เห็นด้วยปานกลาง
ด้านการปรับปรุงโครงการ	4.20	0.632	เห็นด้วยมาก
ด้านการยอมรับโครงการ	3.36	0.662	เห็นด้วยปานกลาง
รวม	3.56	0.597	เห็นด้วยมาก

จากตารางพบว่า 8 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2 ด้าน และเห็นด้วยปานกลาง 3 ด้าน คือ โดยมีความคิดเห็นในด้านการปรับปรุงโครงการ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ และด้านการยอมรับโครงการ

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ

วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่

ตาราง 9 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องเบี้ยยังชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	28	28.0
ความเข้าใจในคุณสมบัติ / สิทธิที่จะได้รับเบี้ยยังชีพ		
ผู้สูงอายุ	49	49.0
การเดินทางไปขึ้นทะเบียนเป็นผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ และ		
การรับเงินเบี้ยยังชีพ	33	33.0
ความรวดเร็วในการให้บริการ	50	50.0
ความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสาร / หลักฐาน	23	23.0
อุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ	20	20.0
เจ้าหน้าที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ	48	48.0

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในปัญหาและอุปสรรคเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ความเข้าใจในคุณสมบัติ / สิทธิที่จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 49.0 เจ้าหน้าที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 48.0 การเดินทางไปขึ้นทะเบียนเป็นผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ และการรับเงินเบี้ยยังชีพ คิดเป็นร้อยละ 33.0 การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องเบี้ยยังชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 28.0 ความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสาร / หลักฐาน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 20.0

การทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม เป็นอิสระจากกันใช้การทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) หรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ถ้าพบว่ามีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Different)

4. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

4.1 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามเพศ

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามเพศ

การประเมิน	เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	df	sig
ด้านระบบ	ชาย	3.58	0.447	1.404	98	.164
	หญิง	3.40	0.676			
ด้านการวางแผนโครงการ	ชาย	3.50	0.486	1.419	98	.159
	หญิง	3.34	0.560			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ชาย	3.49	0.561	1.375	98	.172
	หญิง	3.33	0.530			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ชาย	4.38	0.567	2.119	98	.037*
	หญิง	4.11	0.648			
ด้านการยอมรับโครงการ	ชาย	3.39	0.633	.391	98	.696
	หญิง	3.34	0.682			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

จากตาราง 10 พบว่า ผู้สูงอายุมีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ส่วนด้านการปรับปรุงโครงการ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

4.2 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามอายุ

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี่ยงชีฟ
ผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน		df	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
ด้านระบบ	ระหว่างกลุ่ม	2	.276	.138	.368	.693
	ภายในกลุ่ม	97	36.462	.376		
	รวม	99	36.739			
ด้านการวางแผนโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.884	.442	1.541	.219
	ภายในกลุ่ม	97	27.804	.287		
	รวม	99	28.688			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	2	.033	.017	.055	.946
	ภายในกลุ่ม	97	29.220	.301		
	รวม	99	29.253			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.883	.441	1.107	.335
	ภายในกลุ่ม	97	38.679	.399		
	รวม	99	39.561			
ด้านการยอมรับโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.390	.195	.440	.645
	ภายในกลุ่ม	97	43.035	.444		
	รวม	99	43.425			

จากตาราง 11 พบว่า ผู้สูงอายุมีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.10

4.3 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามสถานภาพสมรส

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน		df	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
ด้านระบบ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.035	.678	1.876	.139
	ภายในกลุ่ม	96	34.704	.362		
	รวม	99	36.739			
ด้านการวางแผนโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.749	.583	2.077	.108
	ภายในกลุ่ม	96	26.939	.281		
	รวม	99	28.688			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.190	.397	1.357	.261
	ภายในกลุ่ม	96	28.063	.292		
	รวม	99	29.253			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	3	.736	.245	.607	.612
	ภายในกลุ่ม	96	38.825	.404		
	รวม	99	39.561			
ด้านการยอมรับโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.410	.803	1.880	.138
	ภายในกลุ่ม	96	41.015	.427		
	รวม	99	43.425			

จากตาราง 12 พบว่า ผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

4.4 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพ
ผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน		df	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
ด้านระบบ	ระหว่างกลุ่ม	4	3.364	.841	2.394	.056*
	ภายในกลุ่ม	95	33.374	.351		
	รวม	99	36.739			
ด้านการวางแผนโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.605	.401	1.407	.237
	ภายในกลุ่ม	95	27.083	.285		
	รวม	99	28.688			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	4	2.677	.669	2.392	.056*
	ภายในกลุ่ม	95	26.576	.280		
	รวม	99	29.253			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	2.525	.631	1.619	.176
	ภายในกลุ่ม	95	37.036	.390		
	รวม	99	39.561			
ด้านการยอมรับโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	3.990	.997	2.403	.055*
	ภายในกลุ่ม	95	39.436	.415		
	รวม	99	43.425			

จากตาราง 13 พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการ และ ด้านการปรับปรุงโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ส่วน ด้านระบบ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ และ ด้านการยอมรับโครงการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงแสดงในตาราง 14 – 16

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาด้านระบบ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ไม่ได้รับการศึกษา 3.30	ประถมศึกษา 3.38	มัธยมศึกษาตอนต้น 3.62	มัธยมศึกษาตอนปลาย 3.90	อนุปริญญา และสูงกว่า 3.77
ไม่ได้รับ						
การศึกษา	3.30	-	-.0781	-.3236	-.5982*	-.4732*
ประถมศึกษา	3.38		-	-.2455	-.5201*	-.3951*
มัธยมศึกษา	3.62			-	-.2746	-.1496
ตอนต้น						
มัธยมศึกษา	3.90				-	.1250
ตอนปลาย						
อนุปริญญา	3.77					-
และสูงกว่า						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

จากตาราง 14 พบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านระบบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 กล่าวคือ

1. บุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
2. บุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับการศึกษา อนุปริญญา และสูงกว่า
3. บุคคลที่ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
4. บุคคลที่ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับบุคคลที่ระดับการศึกษา อนุปริญญา และสูงกว่า

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาดำเนินการนำโครงการไปปฏิบัติ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ไม่ได้รับการศึกษา 3.30	ประถมศึกษา 3.38	มัธยมศึกษาตอนต้น 3.62	มัธยมศึกษาตอนปลาย 3.90	อนุปริญญา และสูงกว่า 3.77
ไม่ได้รับ						
การศึกษา	3.30	-	-.1145	-.0872	-.5969*	-.4362*
ประถมศึกษา	3.38		-	.0273	-.4524*	-.3217
มัธยมศึกษา				-	-.5097*	-.3490
ตอนต้น	3.62					
มัธยมศึกษา					-	.1607
ตอนปลาย	3.90					
อนุปริญญา						-
และสูงกว่า	3.77					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

จากตาราง 15 พบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 กล่าวคือ

1. บุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
2. บุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับการศึกษา อนุปริญญาและสูงกว่า
3. บุคคลที่ ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับ การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย
4. บุคคลที่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับ การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาด้านการยอมรับโครงการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ไม่ได้รับการศึกษา 3.30	ประถมศึกษา 3.38	มัธยมศึกษาตอนต้น 3.62	มัธยมศึกษาตอนปลาย 3.90	อนุปริญญา และสูงกว่า 3.77
ไม่ได้รับ การศึกษา	3.30	-	-.0484	-.2251	-.7232*	-.3690
ประถมศึกษา	3.38		-	-.1767	-.6748*	-.3206
มัธยมศึกษา ตอนต้น	3.62			-	-.4981*	-.1439
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	3.90				-	.3542
อนุปริญญา และสูงกว่า	3.77					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

จากตาราง 16 พบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการยอมรับโครงการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 กล่าวคือ

1. บุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
2. บุคคลที่การศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
3. บุคคลที่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่ ระดับ การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

4.5 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามอาชีพปัจจุบัน

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน

แหล่งความแปรปรวน		df	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
ด้านระบบ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.983	.496	1.355	.255
	ภายในกลุ่ม	95	34.756	.366		
	รวม	99	36.739			
ด้านการวางแผนโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.305	.326	1.132	.346
	ภายในกลุ่ม	95	27.382	.288		
	รวม	99	28.688			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	4	.339	.085	.278	.891
	ภายในกลุ่ม	95	28.914	.304		
	รวม	99	29.253			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	2.793	.698	1.804	.134
	ภายในกลุ่ม	95	36.768	.387		
	รวม	99	39.561			
ด้านการยอมรับโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	2.572	.643	1.495	.210
	ภายในกลุ่ม	95	40.853	.430		
	รวม	99	43.425			

จากตาราง 17 พบว่า ผู้สูงอายุมีอาชีพปัจจุบันแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

4.6 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามอาชีพรายได้ประจำต่อเดือน

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามรายได้ประจำต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน		df	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
ด้านระบบ	ระหว่างกลุ่ม	4	5.272	1.318	3.979	.005*
	ภายในกลุ่ม	95	31.467	.331		
	รวม	99	36.739			
ด้านการวางแผนโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.886	.472	1.672	.163
	ภายในกลุ่ม	95	26.801	.282		
	รวม	99	28.688			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.824	.456	1.580	.186
	ภายในกลุ่ม	95	27.428	.289		
	รวม	99	29.253			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.228	.307	.761	.553
	ภายในกลุ่ม	95	38.333	.404		
	รวม	99	39.561			
ด้านการยอมรับโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	4	2.289	.572	1.321	.268
	ภายในกลุ่ม	95	41.137	.433		
	รวม	99	43.425			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

จากตาราง 18 พบว่า ผู้สูงอายุมีรายได้ประจำต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ส่วน ด้านระบบ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของรายได้ประจำต่อเดือนด้านระบบ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	0 – 1,500 บาท 3.31	1,501 – 3,000 บาท 3.36	3,001 – 4,500 บาท 4.08	4,501 – 6,000 บาท 3.67	มากกว่า 6,000 บาท 3.63
0 – 1,500 บาท	3.31	-	-.0527	-.7733*	-.3567*	-.3182*
1,501 – 3,000 บาท	3.36		-	-.7206*	-.3039	-.2655
3,001 – 4,500 บาท	4.08			-	.4167	.4551*
4,501 – 6,000 บาท	3.67				-	.0385
มากกว่า 6,000 บาท	3.63					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

จากตาราง 19 พบว่า บุคคลที่มีรายได้ประจำต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านระบบ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 กล่าวคือ

1. บุคคลที่มีรายได้ 0 – 1,500 บาท มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่มีรายได้ 3,001 – 4,500 บาท
2. บุคคลที่มีรายได้ 0 – 1,500 บาท มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่มีรายได้ 4,501 – 6,000 บาท
3. บุคคลที่มีรายได้ 0 – 1,500 บาท มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่มีรายได้ มากกว่า 6,000 บาท
4. บุคคลที่มีรายได้ 1,501 – 3,000 บาท มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่มีรายได้ 3,001 – 4,500
5. บุคคลที่มีรายได้ 3,001 – 4,500 มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับ บุคคลที่มีรายได้ มากกว่า 6,000 บาท

4.7 การวิเคราะห์โดยจำแนกตามจำนวนปีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ

ตาราง 20 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพ
ผู้สูงอายุ 5 ด้าน จำแนกตามระยะเวลาที่ได้รับเบี้ยยังชีพ

แหล่งความแปรปรวน		df	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
ด้านระบบ	ระหว่างกลุ่ม	5	.340	.068	.176	.971
	ภายในกลุ่ม	94	36.399	.387		
	รวม	99	36.739			
ด้านการวางแผนโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.079	.216	.735	.599
	ภายในกลุ่ม	94	27.608	.294		
	รวม	99	28.688			
ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.405	.281	.948	.454
	ภายในกลุ่ม	94	27.848	.296		
	รวม	99	29.253			
ด้านการปรับปรุงโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	5	2.261	.452	1.139	.345
	ภายในกลุ่ม	94	37.301	.397		
	รวม	99	39.561			
ด้านการยอมรับโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.077	.215	.478	.792
	ภายในกลุ่ม	94	42.348	.451		
	รวม	99	43.425			

จากตาราง 20 พบว่า ผู้สูงอายุจำนวนปีที่ได้รับเบี้ยยังชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการ ศึกษา เรื่อง การประเมิน โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการศึกษาวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.0 มีอายุระหว่าง 60 - 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.0 สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 49.0 การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.0 ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 45.0 ได้รายได้ประจำจากลูกหลานให้ คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีรายได้ต่อเดือน 0 – 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.0 ใช้จ่ายค่าอาหารและกับข้าว คิดเป็นร้อยละ 52.0 ได้รับเบี้ยยังชีพมาแล้ว 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.0 และ รับเบี้ยยังชีพโดยโอนเข้าบัญชีธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงิน คิดเป็นร้อยละ 82.0

2. การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2.1 การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้านระบบ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 ข้อ คือ วัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ คือเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอและสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำนักงานเขตให้ความ สำคัญกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทราบวิธีการขั้นตอนการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพมีความเหมาะสมและดำเนินงานด้วยความ เป็นธรรม ตามลำดับ นอกจากนี้ มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 2 ข้อ คือ ขั้นตอนการลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สำนักงานเขตกำหนดไว้ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และ สำนักงานเขตแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าจะประกาศในช่วงเดือนใดและจะติดประกาศ ณ ที่ใด

2.2 การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้านการวางแผนโครงการ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วย อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 ข้อ คือ วันและเวลาการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเหมาะสม

คือ ทุกวันที่ 10 ของเดือน เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตสามารถอธิบายขั้นตอนการลงทะเบียน การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ ตอบข้อสงสัย และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้มีการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามลำดับ นอกจากนี้มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ คือ สำนักงานเขตมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับผู้มาใช้บริการเพื่อใช้ในการลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ปากกา ยางลบ กาว ฯลฯ ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางไปลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่สำนักงานเขต และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตให้บริการด้วยความรวดเร็ว

2.3 การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 1 ข้อ คือ สำนักงานเขตมีระบบข้อมูลทางทะเบียนราษฎรในการสืบค้นที่ และฐานข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ไม่มีข้อผิดพลาด นอกจากนี้มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 6 ข้อ คือ สถานที่ใช้ในการลงทะเบียนและยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพมีความสะดวกสบายและสะอาดเหมาะสมกับสถานที่ใช้ต้อนรับผู้สูงอายุในการลงทะเบียนเบี้ยยังชีพ สำนักงานเขตจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ สำนักงานเขตมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการให้บริการอย่างเพียงพอ ได้รับความสะดวกสบายจากสำนักงานเขตในการทราบผลการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำนักงานเขตมีเอกสารในการเผยแพร่โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น แผ่นพับ บอร์ดประชาสัมพันธ์ และ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสำนักงานเขต ข่าวประกาศตามหมู่บ้าน หรือทางโทรทัศน์

2.4 การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้านการปรับปรุงโครงการ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการปรับปรุงโครงการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3 ข้อ คือ โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพ โดยไม่ต้องเฉลี่ยตามอายุ เพื่อให้พอเพียงกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น สำนักงานเขตควรเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่มีผู้ดูแลมากขึ้น และ สำนักงานเขตควรมีการปรับปรุงเรื่องสถานที่ในการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้เจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยากจน อยู่ถิ่นทุรกันดาร และผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเอง ได้รับความสะดวกสบาย ตามลำดับ นอกจากนี้มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 ข้อ คือ สำนักงานเขตควรมีการส่งเอกสารสำหรับการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งทางไปรษณีย์มายังบ้านผู้สูงอายุ แทนการไปลงทะเบียนด้วยตนเองที่สำนักงานเขต สำนักงานเขตควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข่าวสารโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นระยะ ควรมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ที่อื่น นอกเหนือจากสำนักงานเขต เพื่อความสะดวกในการตรวจรายชื่อ และ สำนักงานเขตควรมีการติดตามการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่เสมอ

2.5 การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้านการยอมรับโครงการ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการยอมรับโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 ข้อ คือ มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านมีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ทำบุญ ให้อุทิศทาน ซื้อของใช้ที่จำเป็น ฯลฯ มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น เพราะมีเงินในการเดินทางไปรักษา และมีเงินซื้อยาที่จำเป็นต่อโรค และ มีความพึงพอใจในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอและสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ ตามลำดับ นอกนั้นมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ คือ มีความพึงใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้ท่านมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตในครอบครัว และสังคม มีความพึงพอใจในขั้นตอนการลงทะเบียน การจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของสำนักงานเขต และ มีความพึงพอใจในระยะเวลาของการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในปัญหาและอุปสรรคเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ความเข้าใจในคุณสมบัติ / สิทธิที่จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 49.0 เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 48.0 การเดินทางไปขึ้นทะเบียนเป็นผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ และการรับเงินเบี้ยยังชีพ คิดเป็นร้อยละ 33.0 การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องเบี้ยยังชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 28.0 ความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสาร / หลักฐาน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 20.0

4. การทดสอบสมมติฐาน

4.1 สมมติฐานที่ 1 โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในด้านระบบด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และด้านการยอมรับโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

4.1.1 ด้านระบบ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ประเมิน ด้านระบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4.1.2 ด้านการวางแผนของโครงการ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ประเมินด้านการวางแผนของโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4.1.3 ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติของโครงการ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ประเมินด้านการนำโครงการไปปฏิบัติของโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4.7 สมมุติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ประจำต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .10 ส่วนด้านระบบ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.8 สมมุติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่ได้รับเบี้ยยังชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาที่ได้รับเบี้ยยังชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบ ด้านการวางแผนโครงการ ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงโครงการ และ ด้านการยอมรับโครงการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการประเมิน โครงการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีลักษณะการประเมินทั้งสภาพการดำเนินโครงการและความก้าวหน้าของ โครงการให้ผู้มีอำนาจทำหน้าที่ในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการประเมินหลังการดำเนิน โครงการ เป็นการประเมินครอบคลุมทั้งการประเมินระบบ การวางแผน การนำไปใช้ การปรับปรุง และการยอมรับ รูปแบบการประเมินที่นำมาใช้คือ แบบประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin) นำมาปรับใช้ในการประเมิน โครงการ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการยอมรับกันมาก เนื่องจากการประเมินโครงการของอัลคินเหมาะสมสำหรับโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ เพื่อจะได้นำผลการประเมินเสนอแก่ผู้รับผิดชอบและส่วนที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง โครงการต่อไป

การประเมินระบบ (System Assessment) พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ สำนักงานเขตให้ความสำคัญกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพมีความเหมาะสมและดำเนินงานด้วยความเป็นธรรม สอดคล้องกับการประเมินโครงการของอัลคิน(Alkin) ที่กล่าวว่า การประเมินระบบ เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง กับความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการต่างๆ กัน (สมคิด พรหมจักษ์ . 2550: 53-54; อ้างอิงจาก Marvin C. Alkin. 1969)

การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) พบว่า วันและเวลาการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเหมาะสม เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตสามารถอธิบายขั้นตอนการลงทะเบียน การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ ตอบข้อสงสัย และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้มีการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ การประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin) ที่กล่าวว่า การประเมินการวางแผนโครงการ เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับจากการใช้วิธีการดำเนินงานต่างๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา (สมคิด พรหมจรรย์. 2550: 53-54; อ้างอิงจาก Marvin C. Alkin. 1969)

การประเมินการนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ (Program Implementation) พบว่า สำนักงานเขตมีระบบข้อมูลทางทะเบียนราษฎร ในการสืบค้นที่ และฐานข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ไม่มีข้อผิดพลาด สอดคล้องกับ การประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin) ที่กล่าวว่า การประเมินการนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่า การดำเนินโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงไร (สมคิด พรหมจรรย์. 2550: 53-54; อ้างอิงจาก Marvin C. Alkin. 1969)

การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) พบว่า โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพ โดยไม่ต้องเฉลี่ยตามอายุ เพื่อให้พอเพียงกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น สำนักงานเขตควรเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่มีผู้ดูแลมากขึ้น และ สำนักงานเขตควรมีการปรับปรุงเรื่องสถานที่ในการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้เจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยากจน อยู่ถิ่นทุรกันดาร และผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเอง ให้ได้รับความสะดวกสบาย สอดคล้องกับ การประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin) ที่กล่าวว่า การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่จะใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ (สมคิด พรหมจรรย์. 2550: 53-54; อ้างอิงจาก Marvin C. Alkin. 1969)

การประเมินเพื่อยอมรับโครงการ (Program Certification) พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการรับเบี้ยยังชีพเพราะทำให้มีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้สุขภาพที่แข็งแรงขึ้น เนื่องจากมีเงินในการเดินทางไปรักษา และมีเงินซื้อยาที่จำเป็นต่อโรค และ มีความพึงพอใจในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอและสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ การประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin) ที่กล่าวว่า การประเมินเพื่อยอมรับโครงการ เป็นขั้นตอนที่นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของ

โครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่นๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่นๆ ได้กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้นักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินกับ โครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจจะขยายโครงการต่อไป เป็นต้น (สมคิด พรหมจักษ์. 2550: 53-54; อ้างอิงจาก Marvin C. Alkin. 1969)

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่หารายได้ที่ได้จากเบี้ยยังชีพไปใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร และกับข้าว ค่าน้ำ ค่าไฟ นำไปทำบุญ รวมถึงนำไปเป็นค่ารักษาพยาบาล / ค่ายา สอดคล้องกับ นารีรัตน์ จิตรมนตรี และ สาวิตรี ทยานศิลป์ (2010) ที่กล่าวว่า เบี้ยยังชีพมีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ยากจน ด้วยเหตุผลหลายประการคือ ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้จ่ายสำหรับปัจจัยสี่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เพราะได้มาตามสิทธิ รวมทั้งเกิดความรู้สึกที่ดีว่าสังคมไม่ทอดทิ้ง และส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว จากการที่ปู่ย่าตายายได้หยิบยื่นค่าขนมให้ลูกหลาน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณด้วย จากการได้นำเงินไปทำบุญ ซื่อของใสบาตร ผู้สูงอายุท่านหนึ่งกล่าวว่า “อันนี้ประโยชน์ที่ได้ก็จริง ๆ เพราะว่าเค้าช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แม้ว่าเงินจำนวนมันจะไม่มาก หาร้อยนี้ก็ช่วยชีวิตเค้าไปอีกหลายวัน”

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านระบบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นด้วยในข้อ วัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ คือเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้อง อกับวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่าภายในชุมชนได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้ปรับปรุงเรื่องการเดินทางไปลงทะเบียน และรับเงินเบี้ยยังชีพที่สำนักงานเขตให้สะดวกสบายมากขึ้น ควรมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับผู้มาใช้บริการเพื่อใช้ในการลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่เพียงพอ ควรแจ้งข่าว ข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสำนักงานเขตผ่านทางข่าวประกาศตามหมู่บ้านหรือทางโทรทัศน์ และ ควรมีการส่งเอกสารสำหรับการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งทางไปรษณีย์มายังบ้านแทนการไปลงทะเบียนด้วยตนเองที่สำนักงานเขต ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีอยู่สองประการ คือ ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุยิ่งอายุมากขึ้นร่างกายก็จะเสื่อมถอยไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเสื่อมถอยทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ หากมีสุขภาพไม่ดีผู้สูงอายุย่อมจะไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ความสามารถในการทำงานเพื่อหารายได้จากที่เคยทำอยู่ก็จะลดลงจนไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้อีกต่อไป เมื่อไม่มีรายได้ก็จะทำให้สภาวะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่ตามมาและจะเป็นตัวสะท้อนถึงคุณภาพชีวิตที่ดีหรือไม่ดีของผู้สูงอายุนั้นเอง (มาลินี วงษ์สิทธิ์;และ ศิริวรรณ ศิริบุญ. 2544: 21; อ้างอิงจาก นภาพร ชโยวรรณ ;และคณะ. 2532)

ทั้งนี้ ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุมีความเห็นว่าควรปรับปรุงระยะเวลาของการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับนาริรัตน์ จิตรมนตรี และ สาวิตรี ทยานศิลป์ (2553) ที่กล่าวถึง ปัญหาเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุ ว่ามีปัญหาระบบการจ่ายเบี้ยยังชีพความล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพทุก 3 หรือ 6 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาค่อนข้างนานสำหรับผู้ที่ยึดสน ผู้สูงอายุบางท่านจำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินมาใช้ก่อน ทำให้เมื่อได้รับเบี้ยยังชีพก็ไม่พอใช้จ่าย เพราะต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินที่กู้มาใช้ก่อนแล้ว

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพปัจจุบัน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุกกฤษ อรรถเลิศลาภ (2555) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเนินฆ้อ จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนที่มี อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของโครงการ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติ ที่มีต่อการบริการโครงการเบี้ยยังชีพของเทศบาลเนินฆ้อ จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน

การที่ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพปัจจุบัน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกันนั้น สืบเนื่องจากคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545 ได้ระบุคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่สมควรได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้ การใช้ ทัศนคติอายุของผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุที่ขาดผู้อุปการะ เลี้ยงดูผู้สูงอายุที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ นั่นคือ ไม่ว่าผู้สูงอายุ มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพปัจจุบันแตกต่างกันเช่นกัน ก็จะได้รับสิทธิและการบริการในการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมกัน

ส่วนการทดสอบสมมติฐานในเรื่องผู้สูงอายุที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แตกต่างกันนั้น สอดคล้องกับ จิตติมา วุฒิอิน (2548) ที่ได้ศึกษาการประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ

นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ประจำต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแตกต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจากจำนวนเงินที่ได้รับนั้นน้อยเกินไป อยากให้รัฐบาลจัดสรรจำนวนเงินให้กับผู้สูงอายุให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านระบบ

- 1.1 ควรปรับปรุงการลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สำนักเขต กำหนดไว้ ให้มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน
- 1.2 สำนักงานเขตควรแจ้งให้ผู้สูงอายุทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพว่าจะประกาศในช่วงเดือนใดและจะติดประกาศ ณ ที่ใด

2. ด้านการวางแผนโครงการ

- 2.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตควรให้บริการด้วยความรวดเร็ว
- 2.2 ควรปรับปรุงเรื่องการเดินทางไปลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่สำนักงานเขต ให้สะดวกสบายมากขึ้น
- 2.3 สำนักงานเขตควรมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับผู้มาใช้บริการเพื่อใช้ในการลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่เพียงพอ

3. ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ

- 3.1 สำนักงานเขตควรจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ
- 3.2 สำนักงานเขตควรมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการให้บริการอย่างเพียงพอ
- 3.3 สำนักงานเขตควรมีเอกสารในการเผยแพร่โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.4 สำนักงานเขตควรอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการทราบผลการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3.5 ควรปรับปรุงสถานที่ที่ใช้ในการลงทะเบียนและยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพให้มีความ สะดวกสบายและสะอาดเหมาะสมในการต้อนรับผู้สูงอายุในการลงทะเบียนเบี้ยยังชีพ
- 3.6 ควรแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสำนักงานเขตผ่านทางข่าว ประกาศตามหมู่บ้านหรือทางโทรทัศน์

4. ด้านการปรับปรุงโครงการ

- 4.1 ควรมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพที่อื่น นอกเหนือจากสำนักงานเขต เพื่อความสะดวกในการตรวจรายชื่อ
- 4.2 สำนักงานเขตควรมีการส่งเอกสารสำหรับการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งทางไปรษณีย์มายังบ้านแทนการไปลงทะเบียนด้วยตนเองที่สำนักงานเขต
- 4.3 สำนักงานเขตควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข่าวสารโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นระยะ
- 4.4 สำนักงานเขตควรมีการติดตามการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่เสมอ

5. ด้านการยอมรับโครงการ

5.1 ควรปรับปรุงขั้นตอนการลงทะเบียนการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของสำนักงานเขต

5.2 ควรปรับปรุงระยะเวลาของการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเบี้ยยังชีพ เช่น เงินสงเคราะห์คนพิการและผู้ป่วยโรคเอดส์
2. ในการศึกษาเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีการเพิ่มตัวแปรต้น เช่น ชุมชนที่สังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำปัจจัยดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับทัศนคติ
3. ควรมีการศึกษาเรื่องเบี้ยยังชีพ ของกลุ่มพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
4. ควรขยายขอบเขตเครื่องมือในการศึกษาให้กว้างยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ละเอียดและหลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2548). คู่มือแนวทางการจัดตั้งและดำเนินการคลินิกผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรวิภา เยาวกุล. (2553). การประเมินโครงการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- เกศินี ปานสมัย. (2552). แนวทางการพัฒนาการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชะแม้ง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์การศึกษาอิสระร.ป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงพลังงาน. (2553). สุนทรพจน์นายกรัฐมนตรี. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2554, จาก <http://www.eppo.go.th/admin/cab/sp-2552-04-09-01-html>
- จิระศักดิ์ สารรัตน์. (2551). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จิตติมา วุฒิอิน. (2548). การประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาอายุตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2542). การประเมินรูปแบบบริการที่จัดให้ผู้สูงอายุในชุมชน : เน้นการให้บริการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เพชรดา เกตุสิริวงษ์. (2556). บทความเชิงวิชาการ เรื่อง ปัญหาเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2556, จาก <http://sd-group1.blogspot.com/2013/01/53242247.html>
- บรรจง ปราบจะบก. (2553). การประเมินผลการให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล พลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาอิสระ ร.ป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเจตร เลิศจันทร์; และ ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์. (2553). ปัญหาการนำนโยบายสวัสดิการสังคม ด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์. (นโยบายสาธารณะ). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา อุปโยคิน. (2538). ไม่ใกล้ฝั่ง : สถานภาพและบทบาทผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.

- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- นาริรัตน์ จิตรมนตรี; และ สาวิตรี ทยานศิลป์. (2553). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการจัดการระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2555,จาก <http://www.thaicentenarian.mahidol.ac.th/TECIC/index.php/about-elderly/book/65-book06>
- นภาพร หะวานนท์; และ ชีรวัลย์ วรรณโนทัย. (2552). ทิศทางใหม่ของการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตา ชูโต. (2527). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์.
- นิตประภา แก้วกระจ่าง. (2550). โครงการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (เบ็ญยังชีพ) : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี. นครสวรรค์. การศึกษาอิสระ รม.ม. (การปกครองท้องถิ่น).
 ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เนตรนภา ตูนิม. (2554). การบริหารงานสวัสดิการสังคมเบ็ญยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. นครสวรรค์. การศึกษาอิสระ รม.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- มาลินี วงษ์สิทธิ์; และ ศิริวรรณ ศิริบุญ. (2544). ประชาสังคมกับการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธี ถุกแบบ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายเบ็ญยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ รม.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2549). ประมวลสาระชุดวิชาสวัสดิการครอบครัวและสังคม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ระพีพรรณ คำหอม; และคณะ. (2542). การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2541). การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้น.
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์. (2553). การออกแบบระบบบำนาญแห่งชาตินโยบายและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

- จิตติรัชต์ เรืองแจ่ม. (2554). ปัญหาและอุปสรรคของโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์. ร.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- เชาว์ อินโย. (2553). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ นันทวรรณ. (2547). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2540). รายงานการวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในประเด็นพื้นที่ศึกษาในเขตภาคกลาง. งานวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดลและ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาทิพย์ ภูใหม่พรหม. (2553). การประเมินผลการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลเนินศาลา อำเภอไทรทอง จังหวัดนครสวรรค์. การศึกษาอิสระ ร.ม. (การปกครองท้องถิ่น ขอนแก่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2537). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2531). การประเมินโครงการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ติรภานันท์. (2543). การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณี ประมาณ. (2552). การประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (การจัดการโครงการและการประเมินโครงการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-9. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2555). นโยบายด้านผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2555, จาก http://www.oppo.opp.go.th/pages/law/law_06.html
- สำนักงานสถิติ. (2545). รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เสนอ อินทรสุขศรี. (2543). ผู้สูงวัย. กรุงเทพฯ: ทอง.

- อิทธิรุจน์ กันสิทธิ์. (2551). การประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล
ลำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการ
โครงการและการประเมินโครงการ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
ถ่ายเอกสาร.
- อภิญา เวชชัย. (2544). การศึกษาโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัว
ชุมชน : โครงการเบี้ยยังชีพ. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุภกฤษ อรรถเลิศลาภ. (2555). ทักษะคิดของผู้สูงอายุต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาล
ตำบลเนินฆ้อ จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์. ร.ม. (การจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง).
ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- Alkin, Marvin C. (1969). *Evaluation Theory Development*. Los Angeles: U.S.A.

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ
ของสำนักเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
จุฬาลงกรณ์ 23 กรุงเทพฯ 10110

/2 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง จดความอนุเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตนางจักร

เนื่องด้วย นางสาวจตุรรัตน์ เหล่าการ-นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (ในหน่วยสาธิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา เรื่อง "การประเมินโครงการ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การศึกษาเขตนางจักร กรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรพิชญ์ มีมาก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการนิเทศ ในกรณีนี้ นิสิตได้ขอเป็นข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอข้อมูล โครงการวิจัยของผู้สูงอายุ และขอให้ผู้สูงอายุ เขตนางจักร กรุงเทพมหานคร ขอแบบสอบถามการประเมินโครงการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตนางจักร กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2556

จึงเรียนมาเพื่อ จดความอนุเคราะห์ให้ นางสาวจตุรรัตน์ เหล่าการ ให้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานของบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเลข : จด.ดทะเบียนเพิ่มเติม กรมการศึกษานอกโรงเรียน โทรศัพท์ 024-724-6618

๒๖/๒/๕๖
๒๖/๒/๕๖

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม
การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

แบบสอบถาม

เรื่อง การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยของนิสิตปริญญาตรี วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

ตอนที่ 2 การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน () หน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ..... ปี

3. สถานภาพสมรส

() โสด () หม้าย
() สมรส () หย่าร้าง
() อื่นๆ ระบุ

4. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้รับการศึกษา () ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น () มัธยมศึกษาตอนปลาย
() อนุปริญญา / เทียบเท่า () ปริญญาตรี / และสูงกว่าปริญญาตรี

5. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพใด

() ไม่ได้ประกอบอาชีพ () ค้าขาย / หรือทำธุรกิจส่วนตัว
() ทำงานบ้าน () รับจ้าง
() เกษตรกรรม () หัตถกรรม
() อื่นๆ ระบุ

6. รายได้ประจำของท่านมาจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เงินเดือนประจำ () ญาติ
 () ลูกหลานให้ () ค่าจ้าง
 () ปลุกพืช / เลี้ยงสัตว์ () อื่นๆ ระบุ

7. ท่านมีรายได้ประจำต่อเดือนประมาณเท่าใด บาท

8. รายได้ทั้งหมด และเบี้ยยังชีพท่านนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ค่าอาหารและกับข้าว () ค่ารักษาพยาบาล / ค่ายา
 () ค่าทำบุญ () ค่าพาหนะเดินทาง
 () ให้ลูกหลานไว้ใช้จ่าย () ค่าน้ำ / ค่าไฟ
 () ค่าของใช้ที่จำเป็น
 () อื่นๆ ระบุ

9. ท่านได้รับเบี้ยยังชีพมาแล้ว ปี

10. ช่องทางการรับเบี้ยยังชีพของท่าน

- () รับเงินสดด้วยตนเอง
 () โอนเข้าบัญชีธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงิน
 () โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงิน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

คำชี้แจง กรุณาแสดงความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยเขียนเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง

☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 2.1 โปรดพิจารณาข้อความรายการประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต่อไปนี้ว่ามี

ความเหมาะสม ในระดับใด (ด้านระบบ ประกอบด้วย หลักการ, วัตถุประสงค์, ปัญหาและอุปสรรค, และสภาพแวดล้อม)

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ คือ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอและสามารถพึ่งพาตนเองได้					
2	ท่านทราบวิธีการ ขั้นตอนการลงทะเบียน และการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ					
3	ท่านคิดว่าขั้นตอนการลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สำนักงานเขตกำหนดไว้ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน					
4	สำนักงานเขตแจ้งให้ท่านทราบล่วงหน้า เกี่ยวกับการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าจะประกาศในช่วงเดือนใดและจะติดประกาศ ณ ที่ใด					
5	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตให้ความสำคัญกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ					
6	ท่านคิดว่าหน่วยงานที่จ่ายเบี้ยยังชีพมีความเหมาะสมและดำเนินงานด้วยความเป็นธรรม					

ตอนที่ 2.2 โปรดพิจารณาข้อความรายการประเมินต่อไปนี้ว่ามี ความเหมาะสมหรือเพียงพอ ต่อโครงการในระดับใด(ด้านการวางแผนโครงการ ประกอบด้วย บุคลากร สถานที่ เวลาและอุปกรณ์)

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7	เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้มีการแจ้งให้ท่านทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการลงทะเบียนและการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ					
8	เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตสามารถอธิบายขั้นตอนการลงทะเบียน การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ โดยตอบข้อสงสัย และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน					
9	ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตให้บริการด้วยความรวดเร็ว					
10	ท่านได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางไปลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่สำนักงานเขต					
11	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับผู้มาใช้บริการเพื่อใช้ในการลงทะเบียนและรับเงินเบี้ยยังชีพที่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ปากกา ยางลบ กาว ฯลฯ					
12	ท่านคิดว่าวันและเวลาการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเหมาะสม คือ ทุกวันที่ 10 ของเดือน					

ตอนที่ 2.3 โปรดพิจารณาข้อความรายการประเมินต่อไปนี้ว่ามี การปฏิบัติ ในระดับใด

(ด้านการนำโครงการไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การดำเนินการ , การปฏิบัติงาน , และการใช้ทรัพยากร)

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	สำนักงานเขตมีระบบข้อมูลทางทะเบียนราษฎร ในการสืบค้นประวัติ และฐานข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ไม่มีข้อผิดพลาด					
14	สำนักงานเขตจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ					
15	สำนักงานเขตมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการให้บริการอย่างเพียงพอ					
16	สำนักงานเขตมีเอกสารในการเผยแพร่โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น แผ่นพับ บอร์ดประชาสัมพันธ์					
17	ท่านได้รับความสะดวกสบายจากสำนักงานเขต ในการทราบผลการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ					
18	ท่านคิดว่าสถานที่ใช้ในการลงทะเบียนและยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพมีความสะดวกสบายและสะอาดเหมาะสมกับสถานที่ใช้ต้อนรับ ผู้สูงอายุในการลงทะเบียนเบี้ยยังชีพ					
19	ท่านได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสำนักงานเขต ข่าวประกาศตามหมู่บ้าน หรือ ทางโทรทัศน์					

ตอนที่ 2.4 โปรดพิจารณาข้อความรายการประเมินต่อไปนี้ว่าควรมี **การปรับปรุง** ในระดับใด
(ด้านการปรับปรุงโครงการ ประกอบด้วย การดำเนินการทางปฏิบัติการปฏิบัติงาน และการใช้ทรัพยากร)

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
20	ท่านคิดว่าควรมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพที่อื่น นอกเหนือจากสำนักงานเขต เพื่อความสะดวกในการตรวจรายชื่อ					
21	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตควรมีการปรับปรุงเรื่องสถานที่ในการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยให้เจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยากจน อยู่ถิ่นทุรกันดาร และผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเองให้ได้รับความสะดวกสบาย					
22	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตควรมีการส่งเอกสารสำหรับการลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งทางไปรษณีย์มายังบ้านท่าน แทนการไปลงทะเบียนด้วยตนเองที่สำนักงานเขต					
23	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข่าวสารโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นระยะ					
24	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตควรมีการติดตามการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่เสมอ					
25	ท่านคิดว่าโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพ โดยไม่ต้องเฉลี่ยตามอายุ เพื่อให้พอเพียงกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น					
26	ท่านคิดว่าสำนักงานเขตควรเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่มีผู้ดูแลมากขึ้น					

ตอนที่ 2.5 โปรดพิจารณาข้อความรายการต่อไปนี้ว่ามี ความพึงพอใจ ในระดับใด

(ด้านการยอมรับโครงการ ประกอบด้วย ความพึงพอใจและการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ)

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
27	ท่านมีความพึงพอใจในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอ และสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้					
28	ท่านมีความพึงพอใจในขั้นตอนการลงทะเบียนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ของสำนักงานเขต					
29	ท่านมีความพึงพอใจในระยะเวลาของการจ่ายเบี้ยยังชีพเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ					
30	ท่านมีความพึงพอใจในการรับเบี้ยยังชีพ เพราะทำให้ท่านมีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ทำบุญ ให้ลูกหลาน ซื้อของใช้ที่จำเป็น ฯลฯ					
31	ท่านมีความพึงพอใจในการรับเบี้ยยังชีพ เพราะทำให้ท่านสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น เพราะมีเงินในการเดินทางไปรักษา และมีเงินซื้อยาที่จำเป็นต่อโรค					
32	ท่านมีความพึงพอใจในการรับเบี้ยยังชีพ เพราะทำให้ท่านมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคม					

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
VAR00001	119.0333	175.5506	.2849	.8859
VAR00002	118.5333	167.5678	.6147	.8788
VAR00003	118.6000	164.6621	.7126	.8764
VAR00004	118.6333	174.6540	.3934	.8835
VAR00005	119.1667	174.1437	.3823	.8837
VAR00006	118.6000	165.4897	.6306	.8781
VAR00007	117.9667	174.7230	.4448	.8828
VAR00008	118.0667	172.4092	.6156	.8803
VAR00009	118.0333	172.9299	.5831	.8808
VAR00010	118.3000	172.0103	.5638	.8807
VAR00011	118.4667	172.6713	.4949	.8817
VAR00012	118.4333	169.8402	.6980	.8785
VAR00013	118.2000	172.5103	.5877	.8806
VAR00014	118.3667	171.9644	.5924	.8803
VAR00015	118.5000	169.0862	.6900	.8783
VAR00016	118.7000	170.4241	.5745	.8801
VAR00017	118.3667	171.8954	.7007	.8794
VAR00018	118.5667	169.0126	.7428	.8778
VAR00019	118.1333	177.0161	.3068	.8850
VAR00020	118.5333	171.0161	.5171	.8811
VAR00021	118.4000	174.2483	.4503	.8826
VAR00022	118.8667	188.3954	-.2023	.8962
VAR00023	119.0667	184.6851	-.0676	.8932
VAR00024	119.3333	182.8506	-.0141	.8947
VAR00025	119.4333	181.2885	.0315	.8938
VAR00026	119.5333	180.9471	.0464	.8930
VAR00027	118.4000	172.3172	.4626	.8821
VAR00028	118.6333	169.6885	.6704	.8787
VAR00029	118.8333	169.3851	.6256	.8791
VAR00030	119.1333	167.7057	.6090	.8789
VAR00031	119.3667	169.8264	.4439	.8826
VAR00032	119.3000	170.4241	.3766	.8847

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 32

Alpha = .8863

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจุพารัตน์ เหล่าการ
วันเดือนปีเกิด	2 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	392 ถนนพิมพานนท์ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร 47110
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	นักทรัพยากรบุคคล
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสว่างแดนดิน
พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาตากะวันออกเฉียงเหนือ
พ.ศ. 2548	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2556	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ